

Pilotprogramma 'Omgevingsveiligheid in de omgevingsvisie'

Aanpak bouwsteen omgevingsveiligheid

voor de gemeentelijke omgevingsvisie

Actualisatie 2018

*Voor dit document is uitgegaan van de concept ontwerpbesluiten kwaliteit leefomgeving en
bouwwerken leefomgeving van juni 2017.*

VOORWOORD

Via een aantal stappen kan een gemeente met betrokken partners op relatief eenvoudige wijze keuzes maken op het gebied van omgevingsveiligheid. Die keuzes belanden in een 'bouwsteen'. Met dit document kunnen gemeenten een 'bouwsteen' omgevingsveiligheid opstellen.

Zo'n bouwsteen kan van pas komen als de gemeente haar omgevingsvisie opstelt. Bij het opstellen van zo'n visie is het immers de bedoeling dat vele beleidsvelden geïntegreerd worden en dat belang en prioritering in samenhang worden afgewogen. Inzicht in (keuzes rond de) omgevingsveiligheid binnen de gemeentegrenzen is dan handig.

Deze 'Aanpak bouwsteen omgevingsveiligheid' is voornamelijk tot stand gekomen aan de hand van ervaringen uit zes pilots bij gemeenten met een verschillend risicoprofiel. Deze gemeenten maakten samen met de veiligheidsregio en omgevingsdienst een 'bouwsteen omgevingsveiligheid' voor hun omgevingsvisie. Daarbij zijn inzichten en uitgangspunten van de Omgevingswet gebruikt, evenals de bepalingen uit het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) en het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL). Nieuw ten opzichte van de pilots is de aandacht voor een integrale verkenning van 'aanpalende' beleidsvelden.

Onze speciale dank gaat uit naar de pilotuitvoerders bij de gemeenten, omgevingsdiensten, veiligheidsregio's en provincies die aan het pilotprogramma hebben deelgenomen. Het was voor hen (en voor ons) vaak een zoektocht, maar met hard werken en goede integrale samenwerking zijn er mooie en zeer bruikbare resultaten opgeleverd die veel hebben bijgedragen aan dit document.

Deze aanpak bouwsteen omgevingsveiligheid is het resultaat van een co-productie van het Ministerie van IenM, het programma Impuls Omgevingsveiligheid en Ontwerp Veilige Omgeving.

Nijmegen, januari 2017

Projectgroep 'Omgevingsveiligheid in de omgevingsvisie':

Alet van 't Eind (Ontwerp Veilige Omgeving)

Aniek Ahlers (Ministerie van IenM)

Marlouce Biemans (Impuls Omgevingsveiligheid)

Alex de Roos (Provincie Zuid-Holland/Ontwerp Veilige Omgeving)

Hans Iserief (Omgeving IM&C)

Actualisatie 2018

Dit document is in januari 2018 geactualiseerd in het kader van het programma Impuls Omgevingsveiligheid in opdracht van Programmaleidersoverleg externe veiligheid (PLEV). De basis van deze actualisatie waren de diverse gemeentelijke trajecten die in 2017 met behulp van dit document werden uitgevoerd. Daarnaast is voor deze actualisatie gebruik gemaakt van de beschermingsstrategie van het Handboek Omgevingsveiligheid (RIVM) en de Kernwaarden Veilige Leefomgeving opgesteld door de Nederlandse Veiligheidsregio's.

Hans Iserief, januari 2018

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Algemene voorbereidingen	6
3	Startbijeenkomst	8
3.1	Vorbereiding	8
3.2	Startbijeenkomst.....	9
4	Inventarisatiebijeenkomst	10
4.1	Vorbereiding	10
4.2	Inventarisatiebijeenkomst	14
5	Bijeenkomst ‘Veilige omgeving ontwerpen’	16
5.1	Vorbereiding	16
5.2	Bijeenkomst ‘Veilige omgeving ontwerpen’	17
6	Bouwsteenbijeenkomst	19
6.1	Vorbereiding	19
6.2	Bouwsteenbijeenkomst.....	20
7	Slotbijeenkomst	22
7.1	Vorbereiding	22
7.2	Slotbijeenkomst	22
8	Bijlagen	24
8.1	Bijlage 1 – Omgevingswet, omgevingsvisie, omgevingsveiligheid.....	24
8.2	Bijlage 2 – Begrippenlijst omgevingsveiligheid.....	25
8.3	Bijlage 3 – Ideeën voor mogelijk meekoppelende of tegenstrijdige belangen	27
8.4	Bijlage 4 – Toelichting ‘icoonfiches’ – ‘Ontwerp Veilige Omgeving’ (OVO)	29
8.5	Bijlage 5 – Voorbeeld inhoud bouwsteen omgevingsveiligheid	33
8.6	Bijlage 6 – Matrices voor vastleggen van beleidskeuzes.....	39
8.7	Bijlage 7 – Kernwaarden voor een veilige fysieke leefomgeving	41
8.8	Bijlage 8 – Maatregelen beschermingsstrategie	43
8.9	Bijlage 9 – Criteria afwegingskader beschermingsstrategie	45

1 Inleiding

Omgevingsvisie en omgevingsveiligheid

De omgevingsvisie is één van de zes instrumenten van de Omgevingswet. Een omgevingsvisie is verplicht voor Rijk, provincies én gemeenten. Doel van de omgevingsvisie is het bevorderen van samenhang van beleid voor de fysieke leefomgeving.

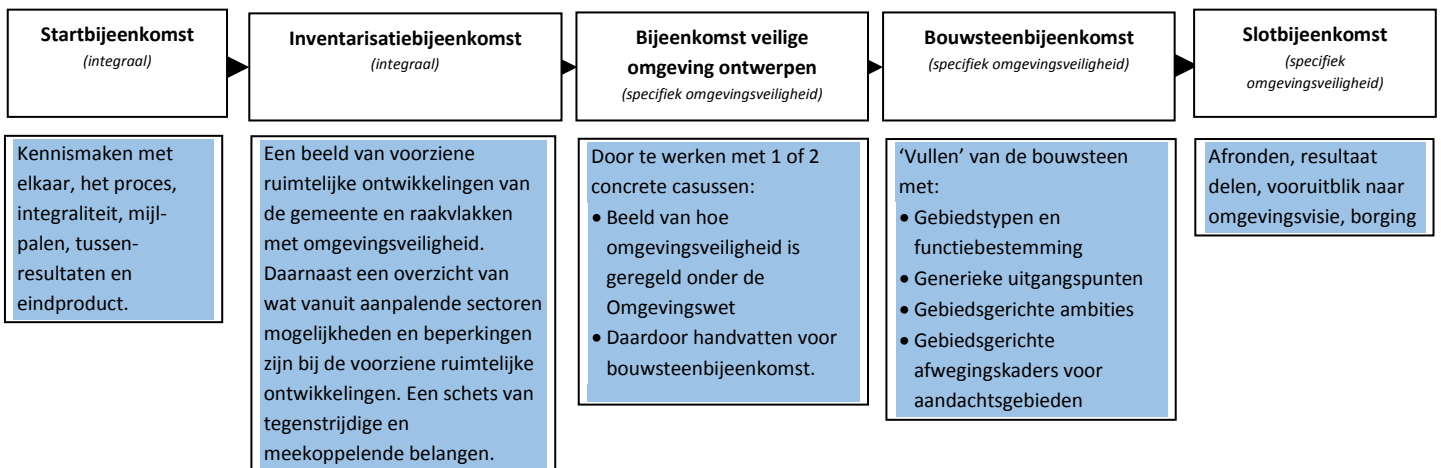
In de omgevingsvisie geeft het bevoegd gezag een integrale langetermijnvisie (10-15 jaar) op noodzakelijke en gewenste ontwikkelingen binnen haar grondgebied. Met de omgevingsvisie worden keuzes duidelijk over waar welke ontwikkelingen gerealiseerd worden en welke omgevingskwaliteit daarbij gewenst is.

Omgevingsveiligheid is ook een factor voor de gewenste leefomgevingskwaliteit in de omgevingsvisie. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt ook nieuw beleid voor omgevingsveiligheid geïmplementeerd. Om omgevingsveiligheid volwaardig mee te kunnen wegen in de integraliteit van de omgevingsvisie, is een visie (bouwsteen) op omgevingsveiligheid nuttig. Een visie die is gebouwd volgens hedendaagse inzichten en volgens de uitgangspunten van de Omgevingswet.

	HULP → Omgevingswet, omgevingsvisie en modernisering omgevingsveiligheid
<p><i>Bijlage 1 bevat informatie of verwijzing naar andere bronnen voor een presentatie en toelichting van omgevingswet, omgevingsvisie en modernisering omgevingsveiligheid.</i></p>	

Stappenplan als rode draad

Als rode draad door de aanpak hieronder, is gekozen voor een stappenplan waarlangs de gemeente gaandeweg haar bouwsteen omgevingsveiligheid kan maken. Schematisch zien de stappen (en waar ze toe moeten leiden) er als volgt uit.

Integrale verkenning

Volgens de Omgevingswet bevat een omgevingsvisie onder meer ‘de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid’. Dat betekent dat de koers van dat beleid is bepaald na afweging van belangen van een aantal – nu nog sectorale – beleidsvelden, waaronder omgevingsveiligheid.

Vanwege die integrale opgave kan dit document niet alleen maar over omgevingsveiligheid gaan. In de eerste twee bijeenkomsten (start en inventarisatie) staat (ook) een integrale verkenning op de agenda. Daarmee wordt het volgende bereikt:

- Delen van kennis rond mogelijkheden en beperkingen van de eigen sector bij voorziene ruimtelijke ontwikkelingen.
- Signaleren van samenloop of tegenstrijdigheid van verschillende sectorale belangen bij voorziene ruimtelijke ontwikkelingen.
- Inzicht en begrip rond integrale vorming van de omgevingsvisie.
- Kennis van aanpak voor het opstellen van de bouwsteen omgevingsveiligheid. Stimuleren van het ontwikkelen van een eigen bouwsteen bij andere sectoren.
- Kennismaking met experts bij gemeente, omgevingsdienst, veiligheidsregio, provincie en (indien van toepassing) met het lokale bedrijfsleven.
- Ontdekken waar samenwerking tussen sectoren nuttig en mogelijk is.

TIP → Start integraal – vervolg sectoraal

Na een uitleg in de startbijeenkomst worden vooral tijdens de inventarisatiebijeenkomst de knelpunten en overeenkomsten geïdentificeerd van en tussen opgaven en ambities van verschillende sectoren. Dit document gaat er van uit dat de daaropvolgende bijeenkomsten (veilige omgeving ontwerpen, bouwsteen en slot) uitsluitend in het teken van omgevingsveiligheid staan. Het is aan de gemeente om hier van af te wijken en de bredere aanpak met meerdere sectoren voort te zetten na de inventarisatiebijeenkomst. Het is wel te adviseren om experts die niet meer rechtstreeks aan het project deelnemen toch op de hoogte te blijven houden van de vorderingen.

2 Algemene voorbereidingen

Doorlooptijd: circa 3 weken

Voordat het project kan starten is het verstandig bepaalde randvoorwaarden te regelen.

Bemensing

Het is belangrijk dat tijdens het project de 'juiste' personen aanschuiven en meedoen. Ten eerste moet er een projectleider zijn. Deze projectleider heeft bij voorkeur een brede blik en heeft oog voor multidisciplinaire belangen. Advies is om te kiezen voor een projectleider die én affiniteit heeft met milieu/omgevingsveiligheid én met RO/stedenbouw/planologie. Iemand die een brug kan slaan tussen sectoren.

De projectleider kan het niet alleen. Om tot een goede bouwsteen te komen, moet uit verschillende organisaties een bijdrage geleverd worden. Om in kaart te brengen welke organisaties een inbreng zouden moeten leveren, kunt u een krachtenveld-analyse uitvoeren. Door het speelveld in kaart te brengen, wordt vanzelf helder wie bij het opstellen van een bouwsteen inbreng moet, wil en kan leveren. Op internet zijn diverse websites te vinden die instrumenten aanbieden voor een krachtenveldanalyse.

	TIP → Heeft u gedacht aan de volgende mogelijke deelnemers?
<p>Vanuit de Gemeente</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>RO: planoloog, stedenbouwkundige(n), eventueel planjurist (kennis van RO Structuurvisie)</i> • <i>Projectleider Omgevingsvisie (indien van toepassing)</i> • <i>Deskundige(n) milieu/omgevingsveiligheid</i> • <i>Vertegenwoordiger(s) van de GGD (medisch milieukundige, Maatschappij en Gezondheid, etc.)</i> • <i>Ondersteuning: projectsecretaris</i> <p>Vanuit de Omgevingsdienst</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Adviseur(s) omgevingsveiligheid¹</i> <p>Vanuit de Veiligheidsregio</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Adviseur(s) omgevingsveiligheid²</i> • <i>Specialist GHOR</i> <p>Vanuit de Provincie</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Beleidsmedewerker provincie³, afhankelijk van ambities provinciale omgevingsvisie.</i> <p>Tijdelijke aanvulling <i>Voor de start- en inventarisatiebijeenkomst kan de groep worden uitgebreid met gemeentelijk deskundigen van 'aanpalende' sectoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Gemeente: natuur, water, infrastructuur, milieu, cultuurhistorie, bouwen / economische zaken / OOV,</i> 	

¹ Experts van de omgevingsdienst hebben ook kennis en taken op het gebied van aanpalende milieusectoren zoals lucht, geluid, bodem, etc. Dit is nuttig voor de integrale verkenning bij start- en inventarisatiebijeenkomst.

² Experts van de veiligheidsregio hebben ook kennis en taken op het gebied van aanpalende veiligheidsdomeinen zoals natuurbranden, overstromingen, etc. Dit is nuttig voor de integrale verkenning bij start- en inventarisatiebijeenkomst. Houd wel rekening met het regionaal risicoprofiel!

³ Hoewel een omgevingsvisie alleen het orgaan bindt die de visie opstelt, is er rond de omgevingsvisie wel degelijk sprake van een wisselwerking tussen verschillende bestuurslagen. Aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de provincie bevordert op een vroeg moment wederzijdse kennis en begrip over keuzes in de respectievelijke omgevingsvisies.

rampenbestrijding / politie.

- *Omgevingsdienst: experts met kennis van milieuaspecten, zowel met betrekking tot VTH als tot ruimtelijke ordening.*
- *Waterschap.*
- *Vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, bijvoorbeeld van een Havenbedrijf.*

TIP → Ruimte en faciliteiten reserveren

Reserveer een geschikte ruimte op het gemeentehuis voor bijeenkomsten van het project met voldoende ruimte voor het neerleggen of ophangen van grote kaarten. Ook faciliteiten als beamer, computer en één of meer flipovers met stiften zijn handig voor het zichtbaar maken van (milieu)belangen in het ruimtelijk werkveld. Overweeg om aan meerdere tafels te werken bij bijvoorbeeld acht of meer deelnemers.

TIP → Opdracht geven aan de uitvoerende diensten

De gemeentelijke uitvoeringsdiensten geven milieu- en veiligheidsadviezen. Voor een integrale afweging van alle aspecten die er in de gemeente spelen, is het van belang dat deze partijen tijdig op de hoogte zijn van de vragen die op hen afkomen. Inschakeling van de omgevingsdienst en veiligheidsregio bij het proces vindt normaliter plaats als ‘verzoektaak’ en na opdrachtverlening, aangezien dit niet valt onder het reguliere uitvoeringswerk.

TIP → Samenwerking vanzelfsprekend?

Voor een goede verankering van omgevingsveiligheid in de Omgevingsvisie is eerst en vooral goede samenwerking onmisbaar. Samenwerking tussen gemeenten en omgevingsdiensten, tussen veiligheidsregio en omgevingsdienst, tussen gemeente en veiligheidsregio, tussen gemeentelijke afdelingen onderling. Die samenwerking is helemaal niet vanzelfsprekend. Het gaat van meet af aan om inzicht in elkaars vakgebied en belangen te hebben. Luisteren en geïnteresseerd zijn helpt. Een gezamenlijke taal ontwikkelen helpt ook. Daarom is het goed om te starten met een plenaire bijeenkomst, waar alle vakgebieden vertegenwoordigd zijn en de tijd genomen wordt voor elkaars verhaal.

TIP → Digitale projectruimte

Het is handig om een digitale projectruimte in te richten, waarin alle relevante documenten, presentaties, formats, agenda's, vergaderstukken, verslagen, etc. door projectdeelnemers zijn te raadplegen en te downloaden.

3 Startbijeenkomst

De startbijeenkomst staat in het teken van kennismaking: met elkaar, het proces, integraliteit, mijlpalen, tussenresultaten en eindproduct.

In deze startbijeenkomst⁴ en de daarop volgende inventarisatiebijeenkomst is het zinvol om een **integrale verkenning** op de agenda te zetten. De meerwaarde daarvan is genoemd in de vorige hoofdstukken. Op deze plek gaan we iets dieper in op het hoe en waarom in deze twee bijeenkomsten (start en inventarisatie). De agendering van integraliteit in de **startbijeenkomst** is bedoeld om (indien nodig!) sectorale experts kennis bij te brengen over integraliteit onder de Omgevingswet en in de omgevingsvisie. En hoe de gemeente voor de omgevingsvisie (met een bouwsteen) opereert voor de sector omgevingsveiligheid. Op basis van beide aspecten vraagt de projectleider deze sectorale experts om een bijdrage aan de integrale verkenning. Die bijdrage bestaat uit medewerking aan een kort onderzoek naar mogelijkheden en beperkingen van de eigen sector bij de voorziene ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Het resultaat wordt tijdens de **inventarisatiebijeenkomst** getoond en besproken.

3.1 Voorbereiding

Doorlooptijd: circa 3 weken

1. Bepalen / uitnodigen deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij '[Bemensing](#)'.

2. Voorbereiding

Het kennisniveau en de expertise van de deelnemers zal verschillend zijn. Om de deelnemers van de benodigde achtergrondinformatie te voorzien, is het handig tijdens de eerste bijeenkomst presentaties te verzorgen over:

- a. de Omgevingswet (hoofdlijnen, kern, filosofie, etc.); instrumenten omgevingsvisie en omgevingsprogramma; (modernisering) omgevingsveiligheid.
- b. de stappen, de planning en tussenresultaten van het project. Op te stellen door de projectleider.
- c. nut en noodzaak van een integrale verkenning. Doel is om bij experts van aanpalende sectoren draagvlak en toezegging te krijgen voor medewerking aan een kort onderzoek naar mogelijkheden en beperkingen bij voorziene ruimtelijke ontwikkelingen. Het resultaat wordt tijdens de inventarisatiebijeenkomst gepresenteerd in een 'stoplichtkaart' (zie verder).

Deze presentaties onder a en c zijn te downloaden van www.relevant.nl.

TIP → Kern omgevingsveiligheid in het BKL samenvatten

Maak op één à twee A4tjes een samenvatting van de belangrijkste punten van de instructies die het Besluit Kwaliteit Leefomgeving biedt rond omgevingsveiligheid (§ 5.1.2). Ervaring leert dat deze informatie snel wegzakt. Met de genoemde samenvatting kunnen gemeentelijke projectgroepleden hun kennis weer 'opfrissen'.

⁴ Ervaring leert dat gemeenten behoefte hebben aan een voorlichtingsbijeenkomst vòòr de startbijeenkomst waarop het waarom, hoe, wat en wanneer van het project en de stappen wordt uitgelegd. Soms is dat voor gemeenten een voorwaarde om deel te nemen.

3.2 Startbijeenkomst

Duur: circa 2,5 uur

1. Deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij [‘Bemensing’](#).

2. Doel

- Kennismaken.
- Overeenstemming over proces(stappen), inhoud en (tussen)resultaten.
- Verwachtingen over en weer helder krijgen. Zie onderstaand kader.
- Informatie-uitwisseling Omgevingswet, instrumenten en de rol van omgevingsveiligheid.
- Experts van aanpalende sectoren zijn er van op de hoogte en werken mee aan een integrale verkenning waarvan de resultaten worden gepresenteerd op de inventarisatiebijeenkomst.

	TIP → ‘Kiezen’ essentieel voor bouwsteen
<p><i>Gemeenten doen er verstandig aan zich beseffen dat er in de bouwsteen uiteindelijk keuzes gemaakt moeten worden over de beschermingsstrategie omgevingsveiligheid. Een bouwsteen kan niet volstaan met een overzicht van wat wettelijk vereist is en welke beleidsvrijheid er bestaat. Mocht men toch voor het laatste kiezen dan geeft de bouwsteen geen inhoudelijke koers en is de kans groot dat men dezelfde fout maakt als in veel EV-visies van vòòr de Omgevingswet. In feite zegt men dan ‘we zien wel wat we doen als het zover is’. Op die manier wordt geen bijdrage geleverd aan de discussie over integraal afgewogen besluiten volgens de omgevingsvisie.</i></p> <p><i>Verder wordt dringend geadviseerd om de uitkomst van het gehele bouwsteenproces niet te laten stranden in veel vrijblijvendheid om bijvoorbeeld maar een zo flexibel mogelijke bouwsteen aan te bieden waar zo veel ‘rek’ in zit dat de toegevoegde waarde er van gering is. Heldere keuzes zijn essentieel. <u>Bij het opstellen van de omgevingsvisie kan altijd nog worden gekozen voor aanpassing van ambities.</u></i></p>	

3. Voorbeeld agenda startbijeenkomst

Onderwerp	Aard	Tijd	Door
1. Voorstelronde	--	10 minuten	Allen
2. Presentatie Omgevingswet, AMvB's, instrumenten en de rol van omgevingsveiligheid	Informerend	30 minuten	Omgevingsdienst en/of veiligheidsregio
3. Presentatie opzet integrale verkenning; voorbeelden.	Informerend	45 minuten	Omgevingsdienst en/of veiligheidsregio
4. Presentatie van het te doorlopen proces: verwachtingen, rollen, resultaten	Informerend	20 minuten	Omgevingsdienst en/of veiligheidsregio
5. Voorbespreken inventarisatiebijeenkomst <ul style="list-style-type: none"> • Gewenst resultaat op hoofdlijnen • Datum • Aanwezigen (intern/extern, evt. uitnodigingen) • Inhoudelijke voorbereiding 	Besluitvormend	30 minuten	Projectleider
6. Doornemen actielijst, afsluiting vergadering, rondsturen verslag	--	10 minuten	Projectsecretaris

4 Inventarisatiebijeenkomst

Deze bijeenkomst staat in het teken van een onderzoek naar feiten. Die feiten dienen als basis voor een veilig ontwerp in de volgende bijeenkomst en het maken van keuzes in de bouwsteenbijeenkomst. Centraal staan inventariseren, registreren en bespreken: ruimtelijke ontwikkelingen, raakvlakken met omgevingsveiligheid en andere sectoren, belemmeringen en kansen. Ook wordt een integrale verkenning voorbereid en besproken op de inventarisatiebijeenkomst.

4.1 Voorbereiding

Doorlooptijd: circa 3 weken

1. Bepalen / uitnodigen deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij [‘Bemensing’](#).

2. Voorbereiding

Voorafgaand aan het overleg is het handig de volgende informatie te verzamelen:

a. Onderzoek RO-structuurvisie⁵

RO-experts van de gemeente brengen de belangrijkste toekomstige noodzakelijke en gewenste ruimtelijke ontwikkelingen voor de gemeente in kaart. Elke ontwikkeling kan kort toegelicht worden. Afdrukken van de kaart op A0, A1 of A2. Maken van een presentatie waarmee het resultaat kan worden gepresenteerd.

Er zijn twee situaties die om (extra) aandacht kunnen vragen:

1. Er is sprake van geen of weinig voorziene of gewenste RO-ontwikkelingen, of zelfs van krimpscenario's. Zulke RO-ontwikkelingen zijn redelijk essentieel voor het maken van de bouwsteen omgevingsveiligheid. Immers, voor het bepalen van focusgebieden (zie verder) en het kiezen van de beschermingsstrategie moeten deze RO-ontwikkelingen geconfronteerd kunnen worden met EV-bronnen en hun PR-contouren en aandachtsgebieden. Mocht na extra onderzoek door de gemeente blijken dat werkelijk geen sprake is van een (groeierende) ontwikkeling dan is het advies (voor het werken met focusgebieden en maken van keuzes) uit te gaan van fictieve ontwikkelingen, met name in aandachtsgebieden.
2. De gemeente werkt niet met gebiedstypen. Gebiedstypen zijn essentieel voor de bouwsteen omdat gevraagd wordt dat de gemeente keuzes maakt over de toelaatbaarheid van activiteiten met EV-risico's of (zeer/bepert) kwetsbare gebouwen en locaties in elk gebiedstype. Advies is om gebruik te maken van gebiedstypering die door andere (milieu)sectoren (bv. bodem) worden gebruikt.

b. Onderzoek externe veiligheid

Experts omgevingsveiligheid van de omgevingsdiensten en/of de veiligheidsregio brengen in kaart welke aspecten van omgevingsveiligheid aan de orde zijn bij de onder a. genoemde toekomstige ruimtelijke

⁵ Als geen RO-structuurvisie aanwezig is dan een beeld scheppen van de noodzakelijke en gewenste ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente.

ontwikkelingen. De kaart bevat de activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's⁶ met hun $PR 10^{-6}$ contouren en aandachtsgebieden. Afdrukken van de kaart op A0, A1 of A2. Experts maken een presentatie waarmee het resultaat kan worden gepresenteerd.

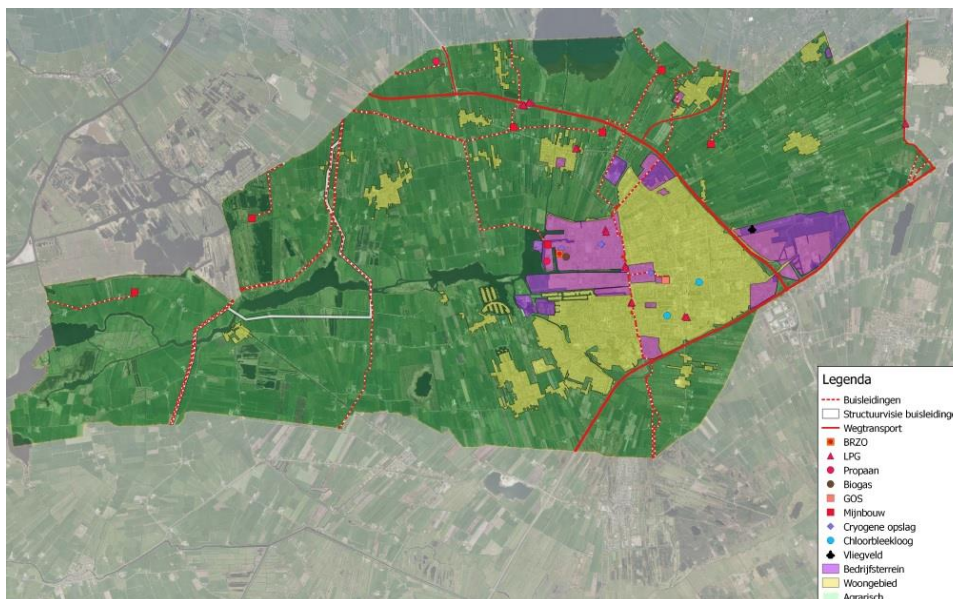
TIP → Investeer tijdig in goed kaartmateriaal!

Voor het vervolg van het project is het essentieel dat goed kaartmateriaal beschikbaar is. Gemeente, omgevingsdienst en veiligheidsregio moeten vantevoren goed – maar vooral **tijdig** – met elkaar afstemmen wie deze (digitale) kaarten gaat maken. Denk vooral aan zaken als compatibiliteit van eventueel verschillende kaartsystemen en het werken met shapefiles. Maar ook aan een goede planning zodat de kaarten op tijd beschikbaar zijn voor de volgende bijeenkomsten.

Gevraagd wordt:

- Een kaart van het grondgebied van de gemeente, onderverdeeld in gebiedstypen met legenda.
- Bovenstaande kaart, aangevuld met de RO-ontwikkelingen.
- Een kaart die de activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's, hun $PR 10^{-6}$ contouren en aandachtsgebieden toont, eveneens met legenda⁷.
- Een kaart die alle bovenstaande kaarten combineert. Zie onderstaand figuur 1. Op deze 'signaleringskaarten' kunnen ruimtelijke functies worden 'overlaagd' met de afstanden van de plaatsgebonden risico's en aandachtsgebieden van activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's. Daarmee is snel te zien waar aspecten van omgevingsveiligheid beoordeeld moeten worden.

Geadviseerd wordt dat de gemeente na afloop van het project over deze kaarten kan beschikken.

Figuur 1: voorbeeld van kaart van het grondgebied van de gemeente, met gebiedstypen en met activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's. Bij inzoomen op de digitale versie van deze kaart worden PR-contouren en aandachtsgebieden zichtbaar.

⁶ Activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's zoals genoemd in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL), zie bijlage VII van het BKL.

⁷ PR-contouren en aandachtsgebieden zullen bij een blik op het hele grondgebied niet goed zichtbaar zijn, maar moeten bij inzoomen te zien zijn.

c. Onderzoek integrale verkenning – stoplichtkaart

Voor een presentatie en bespreking tijdens de inventarisatiebijeenkomst is het raadzaam een kort onderzoek uit te laten voeren: experts van sectorale beleidsvelden (bij gemeente, omgevingsdienst, veiligheidsregio) onderzoeken waar (rondom de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen) vanuit hun respectievelijke sectoren geen, misschien of wel belemmeringen bestaan. Het heeft de voorkeur om dit gebiedsgericht te onderzoeken. Dit is een ‘verkenning’ dus het gaat echt om een onderzoek op hoofdlijnen.

	TIP → Belemmeringen?
<p><i>Bij belemmeringen kan men denken aan:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Verplichte omgevingswaarden (zie afdeling 2.3 Omgevingswet), voorzover daar aan voldaan kan worden.</i> • <i>Grenswaarden en standaardwaarden⁸ zoals genoemd in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving.</i> • <i>Keuzes in vigerend sectoraal gemeentelijk beleid.</i> • <i>Provinciale wensen, eisen of belangen in de provinciale omgevingsvisie.</i> <p><i>Desgewenst kan voor belemmeringen ook met de huidige regelgeving een aanzet gegeven worden.</i></p>	

Op basis van artikel 1.2 (fysieke leefomgeving) van de Omgevingswet gaat het bij integraliteit van sectorale beleidsvelden om bouwen, infrastructuur, water(systemen), bodem, lucht, omgevingsveiligheid, landschappen, natuur, cultureel erfgoed. Maar ook de risico's van bijvoorbeeld natuurbranden of overstromingen kunnen in het onderzoek worden betrokken.

	TIP → Stoplichtkaart
<p><i>De resultaten van de verkenning kunnen worden weergegeven op een zogenaamde ‘stoplichtkaart’. Deze kaart biedt vertegenwoordigers van elke deelnemende sector de mogelijkheid om per ruimtelijke ontwikkeling aan te geven of er vanuit hun respectievelijke sector geen, misschien of wel belemmeringen bestaan. Experts vullen het resultaat in op de ‘stoplichtkaart’. Het resultaat van de verkenning wordt opgenomen in een presentatie. Iedere sector kan desgewenst de inkleuring kort toelichten.</i></p>	

Onderstaand een voorbeeld van een ingevulde stoplichtkaart⁹. Dit is een nuttig overzicht voor de projectleider omgevingsvisie: in één oogopslag is te zien waar werk aan de winkel is en waar kansen liggen.

Integrale verkenning	Omgevings-veiligheid	Bouwen	Infra-structuur	Water-(systemen)	Bodem	Lucht	Land-schappen	Natuur	Cultureel erfgoed	Natuur-branden	Over-stroming
Ontwikkeling 1											
Ontwikkeling 2											
Ontwikkeling 3											
Ontwikkeling 4											
Ontwikkeling 5											
Ontwikkeling 6											
Ontwikkeling 7											
.....											

d. Focusgebieden

Hoewel focusgebieden in de bijeenkomst ‘veilige omgeving ontwerpen’ inhoudelijk worden besproken is het nodig om tijdens de inventarisatiebijeenkomst een keuze voor deze gebieden te maken. Uit de confrontatie van voorziene ruimtelijke ontwikkelingen en daarbij behorende aspecten van omgevingsveiligheid (zie boven onder b.), kunnen deze focusgebieden worden geselecteerd.

⁸ Het in het omgevingsplan afwijken van de standaardwaarden vergt een deugdelijke motivering.

⁹ Het is aan de gemeente om in bovenstaande stoplichtkaart ook provinciale wensen, eisen of belangen te verwerken.

In een focusgebied heeft de gemeente ontwikkelplannen en speelt daarbij een vraagstuk van omgevingsveiligheid. In bepaalde gemeenten speelt bijvoorbeeld dat leegstaande kantoren in het stationsgebied beschikbaar komen voor woningbouw terwijl gevaarlijke stoffen over het spoor vervoerd worden. Als je je op zo'n gebied focust, word je gedwongen met elkaar keuzes voor een beschermingsstrategie te maken. Dit is verhelderend én behulpzaam voor het schetsen van afwegingskaders en de grote lijnen voor omgevingsveiligheid in de omgevingsvisie.

Belangrijkste selectie criterium voor focusgebieden is dat er 'veel aan de hand' moet zijn. Dat is al snel het geval bij een ruimtelijke ontwikkeling die deels of geheel in een aandachtsgebied van een risicobron is geprojecteerd. Dus: wat mag wettelijk (BKL) wel/niet? Wat mag alleen onder voorwaarden (maatregelen)? Gaat de gemeente die voorwaarden wel of gemotiveerd niet nakomen? Of kiest ze voor andere oplossingen met hetzelfde effect? Wat is de mening van de veiligheidsregio?

Het helpt om in die focusgebieden te oefenen met de nieuwe regelgeving (BKL, BBL) om zo meer grip op de materie te krijgen. Ervaring leert dat samen werken in deze gebieden (tijdens de bijeenkomst 'veilige omgeving ontwerpen') belangrijke informatie oplevert voor afwegingskaders in aandachtsgebieden.

	TIP → Representatieve focusgebieden
<p><i>Het is verstandig om niet te kiezen voor dat ene kleine gebiedje in het centrum waarover al jaren gesteggeld wordt. Kies liever voor situaties die zich op veel plekken in de gemeente voordoen. Dat is waardevol voor de bredere omgevingsvisie. Denk bijvoorbeeld aan een weg waarover gevaarlijke stoffen worden vervoerd dwars door de gemeente. Of een gebied dat getransformeerd zal gaan worden van industrie naar woningbouw. Over ruimtelijke plannen in aandachtsgebieden langs die routes moeten keuzes worden gemaakt. Maar zoek ook naar gebieden waar de gemeente nieuwe risico's wil introduceren, zoals een nieuw tankstation voor LNG of waterstof met een aandachtsgebied over bestaande bouw in een woongebied.</i></p> <p><i>Voor het uitzonderlijke geval dat de gemeente geen (groeierende) RO-ontwikkeling kan benoemen geldt het advies om te werken met fictieve ontwikkelingen. Er dient immers een discussie over de beschermingsstrategie te worden gevoerd. Zie ook § 4.1.2.a.1</i></p>	

	HULP → Aandachtsgebieden
<p><i>In onze leefomgeving komen veel functies samen. Daarom moeten we bij het ontwikkelen van een omgevingsvisie en een omgevingsplan in sommige gebieden rekening houden ('aandachtsgebieden') met gevaren die door bedrijven of door het transport van gevaarlijke stoffen veroorzaakt worden, denk aan brand, explosies of giftige gassen. Voor deze risicogebieden gelden voorwaarden voor bijvoorbeeld het bouwen van woningen, scholen, kantoorpanden en ziekenhuizen. Hoe kwetsbaarder de gebruikers van deze bebouwing, des te meer eisen de overheid stelt aan de omgevingsveiligheid. En uiteindelijk aan de afstand tussen de bebouwing en de risicobron. Deze aandachtsgebieden geven aan op welke afstanden rondom een risicogebied, onder welke voorwaarden welke bebouwing mag komen. In plaats van één invloedsgebied (zoals dat in de huidige regelgeving bepaald) zullen er in de toekomst drie aandachtsgebieden gelden: een brandaandachtsgebied, een explosieaandachtsgebied en een gifwolkaandachtsgebied. Daarmee kan in maatwerk worden voorzien.</i></p>	
	
<p><i>Aandachtsgebieden gelden automatisch. Gemeenten brengen aandachtsgebieden actief in in het Digitaal Stelsel Omgevingsrecht (DSO). Aandachtsgebieden zullen door een ieder te zien zijn op een nader bekend te maken bron. De gemeente kan in een omgevingsplan een brandaandachtsgebied aanwijzen als een brandvoorschriftengebied, en een explosieaandachtsgebied als een explosievoorschriftengebied. Bij gifwolkaandachtsgebied is dit niet mogelijk. Gemeenten</i></p>	

kunnen een voorschiftengebied verkleinen of geheel 'uitzetten' (0 meter), en dat op verschillende plekken in het aandachtsgebied. Deze keuze dient gemotiveerd te worden en door de gemeenteraad goedgekeurd te worden.

HULP → Begrippenlijst

In bijlage 2 is een begrippenlijst opgenomen waarin de belangrijkste begrippen en hun uitleg onder elkaar zijn gezet. Voor de begrippen is een selectie gemaakt uit bijlage 1 van het Concept ontwerpbesluit kwaliteit leefomgeving, juni 2017.

4.2 Inventarisatiebijeenkomst

Duur: circa 3 uur

1. Deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij ['Bemensing'](#).

2. Doel

a. Presenteren en bespreken van:¹⁰

- i. voorziene ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente in de komende 10-15 jaar.
- ii. bij welke van die ontwikkelingen¹¹ er raakvlakken zijn met omgevingsveiligheid. Een handig hulpmiddel hierbij voor het deel 'omgevingsveiligheid' is de ingevulde stoplichtkaart: waar bestaan vanuit omgevingsveiligheid geen, misschien of wel belemmeringen. En waarom?

b. Selectie van 1 à 2 focusgebieden voor omgevingsveiligheid (zie § 4.1 voor meer informatie).

c. Op hoofdlijnen doornemen van de stoplichtkaart van andere sectoren.

Dit is een leerzaam en daarom nuttig agendapunt. Zowel de projectleider omgevingsvisie als de mensen van de diverse sectoren krijgen een impressie van elkaars wensen bij de voorziene ruimtelijke ontwikkelingen. Het is aan de projectleider hoe hij/zij er mee wil omgaan. Denk aan de beschikbare tijd en de diepgang van de discussies.

HULP → Meekoppelende en tegenstrijdige belangen

Dit agendapunt kan ook worden gebruikt om stil te staan bij 'meekoppelende' of 'tegenstrijdige' belangen van de afzonderlijke sectoren rondom de voorziene ruimtelijke ontwikkelingen. Een aanzet voor deze discussie zit in de stoplichtkaart: zoek per ruimtelijke ontwikkeling naar sectoren waar de kleuren overeenkomen. Meekoppelende belangen versterken elkaar. Over tegenstrijdige belangen kan op een vroeg moment worden overlegd. Zie bijlage 3 voor een overzicht van mogelijke meekoppelende of tegenstrijdige belangen.

¹⁰ Deze bijeenkomst kan het beste gebruikt worden voor informatie-uitwisseling: presenteren, bespreken en eventueel corrigeren van geïnventariseerde feiten. Een realistisch beeld van de feitelijke situatie is essentieel voor de bouwsteen bijeenkomst waar keuzes kunnen worden gemaakt.

¹¹ Het kan hierbij gaan om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (nieuwe [zeer/bepert] kwetsbare gebouwen/locaties) in aandachtsgebieden of om de introductie van nieuwe (complexe) activiteiten met externe veiligheidsrisico's in bepaalde gebieden van de gemeente.

3. Voorbeeld agenda

Onderwerp	Aard	Tijd	Door
1. Terugblik startbijeenkomst, doornemen actielijst, doel inventarisatiebijeenkomst, doornemen agenda.	Informerend	10 minuten	Projectleider
2. Presentatie en bespreking voorziene ruimtelijke ontwikkelingen.	Informerend	45 minuten	RO gemeente
3. Presentatie en bespreking raakvlakken omgevingsveiligheid bij ruimtelijke ontwikkelingen.	Informerend	45 minuten	Omgevingsdienst en/of veiligheidsregio
4. Bespreking en selectie van focusgebieden omgevingsveiligheid.	Besluitvormend	45 minuten	Allen
5. Bespreken stoplichtkaart andere sectoren. Eventueel verdiepen naar meekoppelende en tegenstrijdige belangen.	Informerend	PM	Projectleider
6. Doornemen actielijst, afsluiting vergadering, rondsturen verslag	--	10 minuten	Projectsecretaris

5 Bijeenkomst ‘Veilige omgeving ontwerpen’

Tijdens deze bijeenkomst worden ruimtelijke ontwikkelingen van de focusgebieden (die in de vorige bijeenkomst zijn) gekozen, besproken aan de hand van de nieuwe regels en beleidsvrijheid die de Omgevingswet en haar AMvB's bieden.

5.1 Voorbereiding

Doorlooptijd: circa 3 weken

1. Bepalen / uitnodigen deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij [‘Bemensing’](#). De ‘extra’ deelnemers die aanschoven bij de start- en inventarisatiebijeenkomst nemen niet meer actief deel.

TIP → blijf communiceren

Het verdient sterke aanbeveling om de ‘extra’ deelnemers te blijven informeren over voortgang en (tussen)resultaten van het project. Maar ook om hen uit te nodigen of toe te laten bij projectbijeenkomsten, desgewenst als toehoorder.

2. Voorbereiding

Voorafgaand aan het overleg is het raadzaam de volgende zaken voor te bereiden:

a. Maken en plotten van goed kaartmateriaal¹².

Deze bijeenkomst ‘Veilige omgeving ontwerpen’ kan niet zonder goed kaartmateriaal. Voor de inventarisatiebijeenkomst is de basis gelegd voor het kaartmateriaal. Benodigd is:

- Eén kaart met 1) gebiedstypen 2) EV-bronnen plus PR 10⁻⁶ en aandachtsgebieden.
- Een digitale én een hardcopy (geplote) kaart (groot A1 of A2) van elk focusgebied. Op die kaart: 1) de voorziene ruimtelijke ontwikkeling 2) EV-bronnen plus PR en aandachtsgebieden. Zie onderstaand figuur 3 met voorbeeld kaart.

Figuur 3: voorbeeld kaart met focusgebied

¹² Met nadruk wordt geadviseerd om de eerste TIP van § 4.1 (Investeer tijdig in goed kaartmateriaal) te lezen.

- b. Verkenning van standpunten in eventuele eigen EV-visie en in eventuele provinciale belangen rond externe veiligheid en ruimtelijke ordening.
Gewenst gebruik van deze standpunten is pas in de volgende (bouwsteen) bijeenkomst aan de orde, maar het kan geen kwaad er in deze bijeenkomst 'Veilige omgeving ontwerpen' alvast mee te oefenen.
- c. Doornemen van de relevante delen uit het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) en Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL).
Onderstaande geadviseerde passages uit BKL en BBL zijn gebaseerd op de concept ontwerpbesluiten kwaliteit leefomgeving en bouwwerken leefomgeving van juni 2017.

Besluit Kwaliteit Leefomgeving – relevante delen:

- § 5.1.2 Waarborgen van de veiligheid (omgevingsplannen)
- Artikel 8.12 (omgevingsvergunningen, beoordelingsregels activiteit externe veiligheidsrisico's)
- Nota van Toelichting (artikelsgewijs)
- Bijlagen 6 en 7 van het besluit

Besluit Bouwwerken Leefomgeving – relevante delen:

- § 4.2.14 Brand- en explosievoorschriftengebieden
- Artikel 4.124, lid 4 (regelbaarheid en uitschakelbaarheid)
- Nota van Toelichting (artikelsgewijs)

5.2 Bijeenkomst 'Veilige omgeving ontwerpen'

Duur: circa 2,5 uur

1. Deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij '[Bemensing](#)'.

Ervaring leert dat deze bijeenkomst ook interessant kan zijn voor RO-projectleiders, stedenbouwkundigen, planjuristen, etc. die zich met de ontwikkeling in het focusgebied bezig houden.

2. Doel

Het doel van de bijeenkomst is tweeledig: 1) kennis opdoen met de relevante delen van (vooral) het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) en 2) daarmee een basis leggen voor keuzes over de inhoud van de bouwsteen omgevingsveiligheid.

3. Voorbeeld agenda

Onderwerp	Aard	Tijd	Door
1. Terugblik inventarisatiebijeenkomst, doornemen agenda. Bespreken verloop voorbereidingen (zie § 5.1)	Informerend	10 minuten	Projectleider
2. Toelichting op RO-ontwikkeling(en) in te behandelen focusgebieden. Gebruik kaartmateriaal.	Informerend	20 minuten	RO gemeente
3. Toelichting op aspecten van omgevingsveiligheid in te behandelen focusgebieden. Gebruik kaartmateriaal.	Informerend	20 minuten	Omgevingsdienst en/of veiligheidsregio
4. Bespreking en discussie over uitwerking van de RO-ontwikkeling in de focusgebieden. Zie	Informerend	60 minuten	Allen

toelichting onderstaand.			
5. Foto maken van gebruikte kaarten (eventueel met fiches) en van beschreven flipovers.	Informerend	--	Projectleider
6. Bespreken voorbereidingen voor volgende bouwsteenbijeenkomst (zie § 6.1).	Informerend	10 minuten	
7. Doornemen actielijst, afsluiting vergadering, rondsturen verslag	--	5 minuten	Projectsecretaris

Toelichting agendapunt 4: Bespreking en discussie over uitwerking van de RO-ontwikkeling in de focusgebieden.

Het is de bedoeling dat de omgevingsdienst, veiligheidsregio maar **vooral de gemeente** hier aan de slag gaan met de RO-ontwikkeling(en) in de focusgebieden. Men gaat samen ontdekken hoe men daarmee om moet (wet) en kan (beschermingsstrategie) gaan. De vragen die hier centraal staan zijn:

- a. Hoe gaat de gemeente om met nieuwe (beperkt/zeer) kwetsbare gebouwen of locaties binnen aandachtsgebieden?
- b. Hoe gaat de gemeente om met nieuwe activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's?

Immers, in beide situaties lopen personen risico's. Bij a. omdat 'kwetsbaarheid' in een aandachtsgebied ontstaat. En bij b. omdat de nieuwe activiteit aandachtsgebieden introduceert.

Bij de beantwoording van bovenstaande vragen wordt een voorschot genomen op de invulling van de beschermingsstrategie zoals die in bijlage 5 onder D.3 wordt voorgesteld. Advies is de mogelijke beschermingsmaatregelen en het afwegingskader te gebruiken als leidraad.

Indien gewenst kan door de gemeente gebruik worden gemaakt van de 'icoonfiches' van het programma 'Ontwerp Veilige Omgeving' (OVO), zie bijlage 4.

Geadviseerd wordt dat omgevingsdienst en veiligheidsregio het voortouw nemen – lees: het gesprek leiden – in deze bijeenkomst.

6 Bouwsteenbijeekomst

In deze bijeenkomst maakt de gemeente ambtelijke keuzes voor invulling van de bouwsteen omgevingsveiligheid. De keuzes worden voorbereid in enkele onderzoeken.

6.1 Voorbereiding

Doorlooptijd: circa 3 weken

1. Bepalen / uitnodigen deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij '[Bemensing](#)'.

2. Voorbereiding

Voorafgaand aan het bouwsteenoverleg is het aan te bevelen de volgende informatie te verzamelen:

a. Onderzoek provinciale ambities

De provincie kan sommige aspecten rond ruimte en (omgevings)veiligheid¹³ zo belangrijk vinden dat zij er sturingsmogelijkheden voor wil hebben. Het gaat dan vaak over bovengemeentelijke en bovenregionale aspecten¹⁴. Denk bijvoorbeeld aan de wens om activiteiten met complexe externe veiligheidsrisico's te concentreren op daartoe ingerichte bedrijventerreinen. Of aan het vervoer van gevaarlijke stoffen over provinciale wegen. Of aan het weren van scholen en kinderdagverblijven langs provinciale wegen. Het advies is om te onderzoeken of en zo ja in hoeverre de provincie in haar omgevingsvisie dergelijke provinciale belangen heeft opgenomen en hoe deze zijn geborgd in verordening of programma. Het karakter van de Omgevingswet is van dien aard dat vastleggen van provinciale wensen zonder overleg met gemeenten (en waterschappen) niet goed denkbaar is. Het is verstandig de provincie bij dit onderzoek te betrekken. De uitkomsten kunnen ook worden gebruikt voor andere gemeenten die een omgevingsvisie willen opstellen.

b. Onderzoek ambities huidige visie externe veiligheid

Het doel van de bijeenkomst 'bouwsteen omgevingsveiligheid' is om rond omgevingsveiligheid keuzes te maken en onder andere gebiedsgerichte ambities te verwoorden. Het is dan ook raadzaam om te onderzoeken welke ambities van de huidige visie externe veiligheid Omgevingswet-proof zijn en mee kunnen naar de bouwsteen omgevingsveiligheid.

¹³ Het is aan de gemeente om dit onderzoek te verbreden naar provinciale wensen en belangen van meerdere sectoren.

¹⁴ Een ander soort provinciaal belang betreft de rol van bevoegd gezag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voor activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's. Sinds 1 januari 2016 verschuift het bevoegd gezag van alle BRZO inrichtingen én inrichtingen uit bijlage I categorie 4 van de Richtlijn industriële emissies (RIE, richtlijn 2010/75/EU) van burgemeester en wethouders (B&W) naar gedeputeerde staten (GS).

c. Onderzoek invulling bouwsteen omgevingsveiligheid (gemeentebreed)

De gemeente bereidt zich – bij voorkeur in een separate interne sessie – voor op de daadwerkelijk bouwsteenbijeenkomst. Tijdens die voorbereiding buigt men zich over de mogelijke invulling van de bouwsteen omgevingsveiligheid en bereidt een voorstel voor (inclusief keuzes¹⁵) over invulling van de bouwsteen omgevingsveiligheid op het gebied van:

- Gebiedstypen.
- Generieke uitgangspunten voor omgevingsveiligheid.
- Gebiedsgerichte ambities omgevingsveiligheid.
- Gebiedsgerichte afwegingskaders voor aandachtsgebieden.

	HULP → Hulpinformatie voor de onderzoeken onder c.
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Bijlage 5: voorstel inhoud bouwsteen omgevingsveiligheid (gemeente kan kiezen aan de hand van vragen).</i> • <i>Bijlage 6: matrices aan waarin keuzes kunnen worden vastgelegd.</i> 	

6.2 Bouwsteenbijeenkomst

Duur: circa 3 uur.

1. Deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij '[Bemensing](#)'. Zie opmerkingen hierover bij 'Vorbereiding' (§ 5.1).

2. Doel

Het doel van deze bijeenkomst is het 'vullen' van de bouwsteen omgevingsveiligheid met uitspraken over:

- Gebiedstypen
- Generieke uitgangspunten voor omgevingsveiligheid
- Gebiedsgerichte ambities omgevingsveiligheid
- Gebiedsgerichte afwegingskaders voor aandachtsgebieden.

Zie bijlage 5 en bijlage 6 als hulpmiddelen.

	TIP → meerdere bijeenkomsten
<p><i>De praktijk leert dat dat er vaak meerdere sessies nodig om alle keuzes voor de bouwsteen te maken. Interne voorbereiding door de gemeente, begeleid door de omgevingsdienst en veiligheidsregio is essentieel. Advies is 1x intern (bij de gemeente) voor te bereiden en vervolgens twee bijeenkomsten om de bouwsteen te 'vullen'.</i></p>	

¹⁵ Het gaat hier om ambtelijke keuzes die bij opstellen van de omgevingsvisie als advies zullen worden ingebracht. Het bestuur maakt keuzes over integraliteit en kan daarbij afwijken van ambities van omgevingsveiligheid.

3. Voorbeeld agenda

Onderwerp	Aard	Tijd	Door
1. Terugblik bijeenkomst 'Veilige omgeving ontwerpen', doornemen actielijst, doel bouwsteenbijeenkomst, doornemen agenda.	Informerend	15 minuten	Projectleider
2. Bespreking van eventueel voorafgaand voorbereidend intern overleg van de gemeente.	Informerend	20 minuten	Team 'bouwsteen'
3. Plenaire discussie, besluitvorming en vastleggen keuzes van elementen inhoud bouwsteen omgevingsveiligheid.	Besluitvormend	90 minuten	Projectleider, allen
4. Afspraken over communicatie uitkomsten naar vertegenwoordigers van andere sectoren.	Besluitvormend	10 minuten	Projectleider
5. Afspraken over bestuurlijke trajecten.	Besluitvormend	10 minuten	Projectleider
6. Doornemen actielijst, afsluiting vergadering, rondsturen verslag	--	10 minuten	Projectsecretaris

7 Slotbijeenkomst

In deze bijeenkomst wordt het project afgerond. De inhoud van de bouwsteen omgevingsveiligheid wordt gepresenteerd aan alle projectdeelnemers, ook aan vertegenwoordigers van andere sectoren. Daarnaast slaat deze bijeenkomst een brug naar de omgevingsvisie met informatie over integrale afweging, planning, verankering van ambities en borging van uitvoering in een uitvoeringsprogramma. Aanwezigheid van bestuurders en/of leden van het managementteam is een optie.

7.1 Voorbereiding

Doorlooptijd: circa 2 weken

1. Bepalen / uitnodigen deelnemers

Voor deze slotbijeenkomst is het raadzaam de grotere groep van deelnemers (start- en inventarisatiebijeenkomst) van andere sectoren uit te nodigen. Zie hoofdstuk 2 bij '[Bemensing](#)'. Aanwezigheid van bestuurders en leden van het managementteam kan waardevol zijn.

2. Voorbereiding

a. Slotpresentatie

Er is een presentatie nodig om het eindresultaat (bouwsteen) van het project met alle betrokkenen te delen. Naast de inhoudelijke resultaten kan in deze presentatie ook aandacht zijn voor het verankeren van de ambities en het borgen van de werkafspraken voor een goede ambtelijke uitvoering.

b. Presentatie door projectleider omgevingsvisie

De projectleider bereidt een korte presentatie voor waarin hij/zij duidelijk maakt hoe deze bouwsteen (en ambities van andere sectoren) een plek krijgen in de vorming van de gemeentelijke omgevingsvisie, hoe de planning er uit ziet, hoe ambities uit de omgevingsvisie worden verankerd en hoe de uitvoering in programma's wordt geborgd.

7.2 Slotbijeenkomst

Duur: 2 uur

1. Deelnemers

Zie § 7.1.1.

2. Doel

Het belangrijkste doel van de slotbijeenkomst is de afronding van het project door alle betrokkenen te informeren over de inhoud van de definitieve bouwsteen omgevingsveiligheid. Een ander doel is het aanhaken aan het proces van de omgevingsvisie; waar en hoe past deze bouwsteen in het proces van de omgevingsvisie, wat is daarbij de planning, hoe worden ambities uit de omgevingsvisie erin afgewogen en hoe wordt de uitvoering in programma's geborgd?

TIP → foto voor communicatie

Niet alleen voor bestendigen van het groepsgevoel maar ook voor interne communicatiedoelinden is het nemen van een groepsfoto van alle betrokkenen aan te bevelen.

3. Voorbeeld agenda

Onderwerp	Aard	Tijd	Door
1. Terugblik visiebijeenkomst, doel slotbijeenkomst, doornemen agenda.		10 minuten	Projectleider
2. Presentatie bouwsteen omgevingsveiligheid		45 minuten	Projectleider
3. Presentatie proces omgevingsvisie over o.a.: <ul style="list-style-type: none"> • Inpassing bouwsteen (bouwstenen van andere sectoren) • Planning • Verankering ambities • Borging uitvoeringsprogramma's 		30 minuten	Projectleider omgevingsvisie
4. Groepsfoto		15 minuten	Allen
5. Afsluiting, dank		5 minuten	Projectleider

8 Bijlagen

8.1 Bijlage 1 – Omgevingswet, omgevingsvisie, omgevingsveiligheid

(een verbinding met internet is nodig)

Omgevingswet

- Klik [hier](#) voor een online animatie van 2 minuten over de Omgevingswet.
- Klik [hier](#) en/of [hier](#) voor een korte online animatie van de Omgevingswet voor de ambtenaar respectievelijk de bestuurder.
- Klik [hier](#) en/of [hier](#) voor online informatie op de website van het Ministerie van IenM over de Omgevingswet.
- Klik [hier](#) voor de Basisgids Omgevingswet.

Omgevingsvisie

- Klik [hier](#) voor een online infographic over de omgevingsvisie.
- Klik [hier](#) en/of [hier](#) voor online informatie over de gemeentelijke omgevingsvisie.

Modernisering omgevingsveiligheid

- Klik [hier](#) en/of [hier](#) voor online informatie over Modernisering Omgevingsveiligheid.

Infographic

Onderstaand is de infographic 'Veilig ontwerpen rondom een risicobron' van het Ministerie van IenM opgenomen.

8.2 Bijlage 2 – Begrippenlijst omgevingsveiligheid

Voor onderstaande begrippenlijst is een selectie gemaakt uit bijlage 1 van het [Concept ontwerpbesluit kwaliteit leefomgeving, juni 2017](#).

- **ADR-klasse:** ADR-klasse als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;
- **basisnet:** basisnet als bedoeld in artikel 11 van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen;
- **BBT-conclusies:** document met de conclusies over beste beschikbare technieken, vastgesteld in overeenstemming met artikel 13, vijfde lid en zevende lid, van de richtlijn industriële emissies;
- **beperkt kwetsbaar gebouw:** gebouw als bedoeld in bijlage VI, onder A;
- **beperkt kwetsbare locatie:** locatie als bedoeld in bijlage VI, onder B;
- **beste beschikbare technieken:** het meest doeltreffende en geavanceerde ontwikkelingsstadium van de activiteiten en exploitatiemethoden waarbij de praktische bruikbaarheid van speciale technieken om het uitgangspunt voor de emissiegrenswaarden en andere vergunningsvoorwaarden te vormen is aangetoond, met als doel emissies en effecten op het milieu in zijn geheel te voorkomen of, wanneer dit niet mogelijk is, te beperken:
 - a. „technieken”: zowel de toegepaste technieken als de wijze waarop de installatie wordt ontworpen, gebouwd, onderhouden, geëxploiteerd en ontmanteld,
 - b. „beschikbare”: op zodanige schaal ontwikkeld dat de betrokken technieken, kosten en baten in aanmerking genomen, economisch en technisch haalbaar in de betrokken industriële context kunnen worden toegepast, onafhankelijk van de vraag of die technieken wel of niet binnen Nederland worden toegepast of geproduceerd, mits zij voor de exploitant op redelijke voorwaarden toegankelijk zijn, en
 - c. „beste”: het meest doeltreffend voor het bereiken van een hoog algemeen niveau van bescherming van het milieu in zijn geheel;
- **bijeenkomstfunctie:** bijeenkomstfunctie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **bijeenkomstfunctie voor kinderopvang:** bijeenkomstfunctie voor kinderopvang als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **brandaandachtsgebied:** brandaandachtsgebied als bedoeld in artikel 5.12, eerste lid;
- **brandcompartiment:** brandcompartiment als bedoeld bijlage I bij in het Besluit activiteiten leefomgeving;
- **brandvoorschriftengebied:** brandvoorschriftengebied bedoeld in artikel 5.14, eerste lid;
- **bruto-vloeroppervlakte:** bruto-vloeroppervlakte als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **buisleiding van nationaal belang:** buisleiding als bedoeld in artikel 5.131;
- **bunkerstation:** bunkerstation als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;
- **explosieaandachtsgebied:** explosieaandachtsgebied als bedoeld in artikel 5.12, tweede lid;
- **explosievoorschriftengebied:** explosievoorschriftengebied bedoeld in artikel 5.14, eerste lid;
- **gebouw:** gebouw als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **gevaarlijke stof:** gevaarlijke stof als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;
- **gezondheidszorgfunctie:** gezondheidszorgfunctie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **gifwolkaandachtsgebied:** gifwolkaandachtsgebied als bedoeld in artikel 5.12, derde lid;
- **ippc-installatie:** ippc-installatie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;
- **kantoorfunctie:** kantoorfunctie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving.
- **kwetsbaar gebouw:** gebouw als bedoeld in bijlage VI, onder C;
- **kwetsbare locatie:** locatie als bedoeld in bijlage VI, onder D;
- **onderwijsfunctie:** onderwijsfunctie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **opslagtank:** opslagtank als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;
- **PGS:** PGS als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;
- **plaatsgebonden risico:** risico als bedoeld in artikel 5.6;

- **Seveso-inrichting:** Seveso-inrichting als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;
- **tankinstallatie:** tankinstallatie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;
- **tankzuil:** tankzuil als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;
- **verblijfsruimte:** verblijfsruimte als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **wet:** Omgevingswet;
- **woonfunctie:** woonfunctie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **woonfunctie voor zorg:** woonfunctie voor zorg als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **woongebouw:** woongebouw als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **woonwagen:** woonwagen als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- **zeer kwetsbaar gebouw:** gebouw als bedoeld in bijlage VI, onder E;

8.3 Bijlage 3 – Ideeën voor mogelijk meekoppelende of tegenstrijdige belangen

Raakvlakken van omgevingsveiligheid met andere sectoren – tegenstrijdig of meekoppelend

Verschillende beleidssectoren kunnen soms ambities hebben die elkaar versterken (meekoppelend) of tegenspreken (tegenstrijdig). Keuzes in de omgevingsvisie over voorziene ruimtelijke ontwikkelingen zijn gebaseerd op een integrale afweging van belangen. Maken belangen die elkaar versterken (meekoppelend) meer kans van slagen dan belangen die elkaar tegenspreken (tegenstrijdig)? Het is in ieder geval zaak 'meekoppelend' of 'tegenstrijdig' voor ambities van omgevingsveiligheid zo vroeg mogelijk te onderzoeken. Onderstaand enkele voorbeelden.

Verkeer en vervoer / Omgevingsveiligheid	
Meekoppelend	Parkeerbeleid ambieert nieuwe parkeerterreinen tussen activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's en (beperkt) kwetsbare gebouwen en locaties.
Tegenstrijdig	Omleidingsroutes vervoer gevaarlijke stoffen lopen langs zeer kwetsbare gebouwen.
Tegenstrijdig	Hoogbouwbeleid van de gemeente focust op hoogbouw langs wegen waarover gevaarlijke stoffen worden vervoerd.
Meekoppelend	Concentratie van (risicovolle) activiteiten sluit aan op haltebeleid in het beleid openbaar vervoer.
Meekoppelend	Bij het ontwikkelen van een nieuw verkeercirculatieplan worden aanrijdroutes voor hulpdiensten en vluchtwegen meegenomen.
Lucht & geluid (gezondheid) / Omgevingsveiligheid	
Tegenstrijdig	Routering vervoer gevaarlijke stoffen botst met ambities van het beleid voor luchtkwaliteit en/of verkeerslawaaai.
Meekoppelend	Niet gerouteerde wegen dragen bij aan verbetering luchtkwaliteit en/of verkeerslawaaai.
Meekoppelend	Realiseren van kantoorfuncties (afschermend in de nacht/bufferfunctie) tussen woningen en spoor en weg (geluid, veiligheid).
Meekoppelend	Gemeente wil twee LPG tankstations nabij te intensiveren recreatiegebied verplaatsen. Hierdoor veranderen de verkeersstromen, waardoor de luchtkwaliteit verbetert en verkeerslawaaai in de (woon)omgeving afneemt.
Ruimtelijke ordening / Omgevingsveiligheid	
Tegenstrijdig	Zoekgebieden voor woningbouw liggen deels in aandachtsgebieden van activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's.
Tegenstrijdig	Ontwikkeling van functies met hoge bevolkingsdichtheden bij stationslocaties langs spoorlijnen waarover gevaarlijke stoffen worden vervoerd.
Tegenstrijdig	De gemeente wil hoogbouw realiseren binnen belemmeringscontour van een luchthaven.
Tegenstrijdig	Bestemming van kwetsbaar gebouw/locatie (niet functioneel gebonden aan risicovolle activiteiten) binnen een veiligheidscontour.
Tegenstrijdig	Gemeente wil woonfunctie toekennen aan leegstaande kantoren in aandachtsgebieden.
Meekoppelend	Aanleggen openbaar groen(zones) die niet gericht zijn op verblijfsrecreatie tussen risicobron en (beperkt) kwetsbaar gebouw/locatie. In deze openbaar groen(zones) zijn opstelplaatsen voor hulpdiensten aangelegd.
Duurzaamheid / Omgevingsveiligheid	
Tegenstrijdig	Windturbines rondom of op bedrijventerrein

	Water / Omgevingsveiligheid
Meekoppelend	Locaties voor buitendijkse woningbouw zijn afgestemd met effecten aanwezige buitendijkse risicovolle activiteiten.
Meekoppelend	Drinkwatergebieden zijn afgestemd met locaties risicovolle activiteiten (wegstromen vervuild bluswater)

8.4 Bijlage 4 – Toelichting ‘iconfiches’ – ‘Ontwerp Veilige Omgeving’ (OVO)

Ruimtelijke ontwikkeling in gebieden met risico’s: een methodiek voor nieuwe inzichten

Op veel plekken in Nederland liggen ontwikkelingsvragen op potentieel gevaarlijke plekken. Bekende voorbeelden zijn de lege kantoren in stationsgebieden waar wonen gewenst is, plannen voor woningbouw waar buisleidingen onder de grond liggen, bij havens, langs snelwegen enzovoort. In de Omgevingsvisies (en later het omgevingsplan) zal duidelijk gemaakt moeten worden hoe omgevingsveiligheid bij de keuzen is meegewogen. In dit document wordt een methodiek beschreven waarmee mogelijkheden en onmogelijkheden snel bespreekbaar gemaakt kunnen worden voor de plannenmakers. Een methodiek die bedoeld is om een gezamenlijke taal te gebruiken. Iets dat hard nodig is bij deze integrale en vaak complexe opgaven.

Deze methodiek maakt gebruik van een set van zeven iconen die risico’s en daarbij passende maatregelen verbeelden. Deze iconen zijn een hulpmiddel om een gebied te analyseren. Ook helpen zij bij het gesprek over mogelijke maatregelen. Op kaarten van het plangebied worden de rood gekleurde iconen gelegd waar risico’s zijn en groene waar kansen voor oplossingen zijn. In het gesprek tussen de ruimtelijke planvormers én de EV-specialisten wordt naar oplossingen gezocht. Op onderstaande foto is een voorbeeld van het gebruik van de iconen in een plangebied in Rotterdam weergegeven.

Voorbeeld Rotterdam

Typen maatregelen voor de beheersing van het risico’s

Er zijn verschillende maatregelen om er voor te zorgen dat bij een ongeluk met gevaarlijke stoffen zo min mogelijk slachtoffers vallen. Allereerst kun je denken aan bronmaatregelen. Wanneer de kans op een incident kleiner wordt, neemt ook de kans op een groot aantal slachtoffers af. Daarom is het verstandig te onderzoeken

of er maatregelen genomen kunnen worden om de **kans** op een incident te verkleinen of zelfs uit te sluiten. Denk bijvoorbeeld aan het in een omgevingsplan zorgvuldig definiëren van toegestane activiteiten op een industrieterrein om de vestiging van nieuwe risicovolle activiteiten te voorkomen. Of aan het treffen van maatregelen om buisleidingen beter te beschermen tegen graafwerkzaamheden. Of het in het omgevingsplan scheiden van functies. Andere bronmaatregelen zijn het stellen van grenzen aan de toegestane hoeveelheid gevaarlijke stoffen in een opslagloods of het verplaatsen van een productielocatie naar de locatie waar de stoffen worden gebruikt. Dan hoeft de gevaarlijke stof niet meer vervoerd te worden en kunnen er dus tijdens het vervoer geen ongelukken gebeuren.

In het boek 'Ontwerpen voor een veilige omgeving' zijn voorbeelden opgenomen van aanvullende typen maatregelen die genomen kunnen worden om het aantal mogelijke slachtoffers bij een incident beheersbaar te houden¹⁶. De typen maatregelen zijn voorzien van symbolen en richten zich in het bijzonder op maatregelen die in de ruimtelijke ordening genomen kunnen worden. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van typen maatregelen die op gebieds- en gebouwniveau genomen kunnen worden om het aantal slachtoffers te beperken. Er is ook beschreven hoe ze bij kunnen dragen aan de veiligheid.

Maatregelen voor de beperken van het aantal slachtoffers bij een incident met gevaarlijke stoffen (gebaseerd op Van den Bor, Van der Voort, en Van Aalst, 2014)

 <p>Afstand tot de risicobron</p>	<p>Hoe dichterbij een risicobron, hoe gevaarlijker. Nabij de risicobron is immers de kracht van de explosie het heftigst, de temperatuur het hoogst en de gifwolk het minst verdund. Door de afstand tussen risicobron en personen te vergroten, kan het aantal slachtoffers bij een incident met gevaarlijke stoffen worden verlaagd. Bijvoorbeeld door geen bebouwing in het aandachtsgebied nabij de risicobron toe te staan. Afstand kan ook gecreëerd worden door bijvoorbeeld tussen bewoning en risicobron een parkeerplaats, een groenstrook of een waterpartij aan te leggen.</p>
 <p>Kwetsbare groepen</p>	<p>Wanneer zich nabij een risicobron groepen kwetsbare personen bevinden, kan dit leiden tot meer slachtoffers bij een incident met gevaarlijke stoffen. Jonge kinderen of mensen die slecht ter been zijn kunnen zich tijdens een dreigende calamiteit naar verwachting minder snel in veiligheid brengen. Je kunt hierbij ook denken aan evenementen waarbij grote groepen mensen zich lastiger in veiligheid kunnen brengen, of aan mensen in een gevangenis. Het advies is om functies voor dergelijke kwetsbare groepen op grote afstand van de risicobron te plaatsen. Als dat niet mogelijk is, houd dan deze functies minimaal buiten het aandachtsgebied maar vooral buiten het gebied waarbinnen iedereen bij een incident overlijdt (100% letaalgebied). In het Besluit Kwaliteit Leefomgeving zijn regels opgenomen over gebouwen voor kwetsbare groepen.</p> <p>Volgens het BKL zijn nieuwe zeer kwetsbare gebouwen wel toegestaan binnen de aandachtsgebieden, maar daarbij gelden de aanvullende bouwvoorschriften voor de voorschriftengebieden. Deze voorschriften kunnen voor zeer kwetsbare gebouwen in een aandachtsgebied niet 'uit' worden gezet.</p>

¹⁶ De maatregelen zijn ook uitgewerkt in een voorbeeldenboek. Dit voorbeeldenboek is te vinden op www.ontwerpveiligeomgeving.nl

 <p>Populatiedichtheid</p>	<p>Hoe meer mensen zich in de omgeving van een risicobron bevinden, hoe meer slachtoffers bij een incident met gevaarlijke stoffen kunnen vallen. Door het aantal mensen in de omgeving van een risicobron terug te dringen¹⁷, zal het aantal mogelijke slachtoffers bij een incident met gevaarlijke stoffen verminderen. Vanuit stedenbouwkundige opgaven is het vaak niet haalbaar of wenselijk om niet in de omgeving van risicobronnen te bouwen.</p> <p>Vermindering van mogelijke slachtoffers kan door een slimme inrichting: lage populatiedichtheid nabij een risicobron en hoge populatiedichtheid verder van de risicobron af. Denk aan het ontwerp van winkels: Het is veiliger om de magazijnen aan de kant van de risicobron en de winkel zelf aan de andere kant bebouwd. In het magazijn zijn immers minder mensen te verwachten dan in de winkel.</p>
 <p>Vluchtroutes</p>	<p>De aanwezigheid van vluchtroutes in een gebied kan er voor zorgen dat de zelfredzaamheid van mensen in het gebied omhoog gaat. Bij een incident kunnen mensen zichzelf dan gemakkelijker in veiligheid brengen. Het is bij het ontwerp van een gebied verstandig om wegen of paden loodrecht op de risicobron te plaatsen of in ieder geval van de risicobron af, zodat ze bij een dreigende calamiteit als vluchtroute kunnen dienen.</p>
<p>Bereikbaarheid voor hulpdiensten</p> 	<p>Om te voorkomen dat een klein incident zich ontwikkelt tot een grote ramp, is het van belang dat de risicobron goed te bereiken is voor hulpdiensten. Zij kunnen het incident dan snel bestrijden. De brandweer wil de risicobron van twee kanten af kunnen bereiken, zodat zij in alle gevallen het incident op een veilige manier kunnen bestrijden. Tweezijdige aanrijdroutes kunnen bijvoorbeeld gerealiseerd worden door in het omgevingsplan ook (fiets)paden aan te wijzen die door de hulpdiensten bij een incident gebruikt kunnen worden. Aandachtspunt hierbij is wel dat dit niet dezelfde routes mogen zijn die als vluchtroute zijn aangewezen.</p> <p>Om hulpverlening mogelijk te maken en incidenten waar mogelijk in de kiem te smoren is ook een goede bluswatervoorziening nabij de risicobron van belang, evenals goede opstelplaatsen voor de hulpdiensten. In het stedenbouwkundig ontwerp kan hier voor gezorgd worden door bijvoorbeeld waterpartijen aan te leggen, die ook voor bluswater gebruikt kunnen worden. Of bij de inrichting van de omgeving een groenvoorziening te maken waar de hulpdiensten hun materieel kunnen opstellen.</p>
 <p>Maatregelen op gebouwniveau</p>	<p>Nooduitgangen</p> <p>Door bij het ontwerp van het gebouw de nooduitgangen zo te plaatsen dat deze niet bij de risicobron uitkomen, lopen de aanwezigen bij een incident de goede kant op: van de risicobron af. Ook dienen de nooduitgangen goed aan te sluiten op de vluchtroutes.</p> <p>Schuilmogelijkheden en afsluitbare ventilatie</p> <p>Door enkele aanpassingen bij het ontwerp van een gebouw kan een gebouw ook als schuilplaats dienen bij een calamiteit. Denk hierbij aan het afsluitbaar maken van ventilatie, zodat de aanwezigen in het gebouw bij een toxische wolk veilig zijn.</p> <p>Brandwerendheid gebouwen</p>

¹⁷ Bijvoorbeeld door functies met lage dichtheden (kantoren) op kortere afstand en functies met hoge dichtheden (scholen) verderaf van het gevaar te programmeren.

	<p>Door gevels van gebouwen brandwerend te maken, kunnen ze meer weerstand bieden bij een brand van buitenaf. Door de brandwerende gevels hebben aanwezigen meer tijd om een gebouw te verlaten en zichzelf in veiligheid te brengen.</p> <p><i>Explosiebestendigheid van gevelconstructies</i></p> <p>Door gevels van gebouwen zo te ontwerpen dat ze bestand zijn tegen de drukgolf die wordt veroorzaakt bij explosies, wordt de veiligheid vergroot. Het gebouw biedt de aanwezigen dan bescherming. Dit kan door aan de zijde van de risicobron een blinde gevel te plannen (zonder ramen) en het gebouw loodrecht, met de korte kant aan de risicozijde, op de risicobron te plaatsen. Ook door het gebruiken van gelamineerd ('splintervrij' of 'letsel beperkend') glas worden slachtoffers voorkomen.</p>
 <p>Risicocommunicatie</p>	<p>Door mensen vooraf te informeren over wat te doen tijdens een calamiteit kan hun handelingsperspectief en zelfredzaamheid worden vergroot. Zij kunnen zichzelf in veiligheid brengen. Door mensen die in de buurt van een risicobron wonen te laten weten hoe ze zichzelf en hun naasten in veiligheid kunnen brengen, wordt de kans dat zij bij een incident slachtoffer worden, kleiner. Risicocommunicatie kan op veel manieren: door bijeenkomsten, rondleidingen bij de risicobron, aangekondigde oefeningen in het gebied, websites, folders en risicokaarten.</p> <p>Tijdens een incident is crisiscommunicatie cruciaal: de aanwezigen in een gebied weten dan wat er aan de hand is en hoe zij het best kunnen handelen. Moeten zij vluchten of schuilen? Ramen en deuren sluiten of juist niet? Techniek is een belangrijk hulpmiddel. Er zijn gebieden met speciaal ontwikkelde apps (Moerdijk) en de overheid gebruikt NL-alert. Maar ook Twitter, Facebook en andere sociale media spelen tijdens incidenten een belangrijke rol bij het informeren van mensen.</p>

8.5 Bijlage 5 – Voorbeeld inhoud bouwsteen omgevingsveiligheid

(aan de hand van vragen)

*Deze bijlage bevat voorstellen voor uitgangspunten, ambities en afwegingskaders voor de bouwsteen omgevingsveiligheid. Die voorstellen zijn gebiedsgericht of ‘generiek’. Ook de aandachtsgebieden komen aan de orde. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat een bouwsteen omgevingsveiligheid betrekking heeft op het **gehele** grondgebied van de gemeente.*

A. Gebiedstypen

Onderwerp / vraag	Toelichting
1. Welke gebiedstypen ¹⁸ onderscheidt de gemeente?	Veel gemeenten werken met gebiedstypen. Het geeft de mogelijkheid om maatwerk aan te brengen in ambities en de realisatie daarvan in ruimtelijke besluiten of vergunningverlening. Denk aan gebiedstypen wonen, industrie, bedrijven, recreatie, buitengebied, agrarisch, gemengd, etc. In verband met de integraliteit van de Omgevingswet is het handig als gebiedstypen van verschillende sectoren geografisch congruent zijn.
2. Welke gebiedseigen kwaliteiten gelden er per gebiedstype?	Een korte omschrijving van het gebiedstype werkt verhelderend. Voor voorbeelden zie http://www.ruimtexitmilieu.nl/wiki/gebiedstypering
3. Welke gebiedseigen kwaliteiten gelden er voor omgevingsveiligheid?	Met andere woorden: hoe veilig het per gebiedstype moet zijn en waarom? De keuzes kunnen in onderdeel C. worden ingevuld.

B. Generieke uitgangspunten voor omgevingsveiligheid

Sommige gemeentelijke wensen rondom omgevingsveiligheid zijn niet gebiedsgebonden maar gelden voor het hele grondgebied van de gemeente.

Onderwerp / vraag	Toelichting
1. Hoe wil de gemeente invulling geven aan de algemene opdracht van artikel 5.2 BKL? Dit artikel bepaalt dat <u>in een omgevingsplan</u> rekening wordt gehouden met risico's van branden, rampen en crises vanwege het belang van a. het voorkomen, beperken en bestrijden daarvan, b. de mogelijkheden voor personen om zich daarbij in veiligheid te brengen, en c. de geneeskundige hulpverlening aan personen daarbij.	Geadviseerd wordt om hier gebruik te maken van de ‘Kernwaarden voor een veilige leefomgeving’, in augustus 2017 opgesteld door de Nederlandse Veiligheidsregio's: <ol style="list-style-type: none"> 1. Samen werken aan een veiligere leefomgeving. 2. Afstand tot risico's vergroot de veiligheid. 3. Bebouwing en omgeving bieden bescherming. 4. Gebouwen en gebieden zijn snel en veilig te verlaten. 5. De omgeving maakt snel en effectief optreden van hulpdiensten mogelijk. 6. Iedereen is bekend met de risico's en weet hoe te handelen als het mis gaat.

¹⁸ Zie hiervoor ook de resultaten van een recent [VNG-project ‘Staalkaarten’](#). Let op dat van tevoren goed wordt gecontroleerd of deze staalkaarten ‘passen’ op de gebiedstypen van de gemeente.

	<p>Ten aanzien van bovenstaande kernwaarden geldt het volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De specifieke invulling van bovenstaande kernwaarden in aandachtsgebieden zullen per ontwikkeling nader worden beschouwd en ingevuld. • De gemeente zal zich baseren op het beleidsplan van de veiligheidsregio. Dit beleidsplan geeft immers concrete invulling aan de adviesrol van de veiligheidsregio op de gemeentelijke omgevingsplannen. • De gemeente zal de regionale diensten (veiligheidsregio en omgevingsdienst) zodanig vroeg betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen dat al in de ontwerpfase met aspecten van externe veiligheid rekening kan worden gehouden. <p>Zie bijlage 7 voor nader informatie over Kernwaarden voor een veilige fysieke leefomgeving.</p>
<p>2. Hoe gaat de gemeente om met risicobeheersing rondom activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's waar zij zelf niet het bevoegd gezag is?</p>	<p>Het kan hier gaan om ruimtelijke ontwikkelingen langs vervoersassen (spoor, weg, water) of buisleidingen. Of rondom activiteiten van buurgemeenten dan wel rondom activiteiten waarvoor de provincie het bevoegd gezag is.</p> <p>De gemeente kan hier aangeven welke ruimtelijke ontwikkelingen wel en niet toegestaan zijn en onder welke voorwaarden.</p> <p>In alle gevallen is de gemeente niet wettelijk bevoegd voor deze risicobronnen. Bronaanpak wordt daardoor lastig. Wil de gemeente bovenwettelijke activiteiten ontplooiën? Bijvoorbeeld regionale samenwerking, attenderen bij VNG, optrekken met de provincie, lobby richting Rijk/Tweede Kamer? Procesafspraken en vroegtijdig overleg met zijn voor de hand liggende keuzes.</p>
<p>3. Heeft de gemeente aanvullende ambities voor de bescherming van gebouwen of locaties?</p>	<p>De gemeente kan in de bouwsteen omgevingsveiligheid voor het volgende kiezen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • beperkt kwetsbare gebouwen/locaties worden gezien als kwetsbare gebouwen/locaties; • kwetsbare gebouwen/locaties worden gezien als zeer kwetsbare gebouwen. <p>Voor definities van (beperkt/zeer) kwetsbare gebouwen/locaties zie Bijlage VI, BKL.</p>

C. Gebiedsgerichte ambities

Onderwerp / vraag	Toelichting
<p>1. Is voor elk gebiedstype aangegeven of activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's in het gebied toegelaten c.q. bestemd mogen worden?</p>	<p>In welke gebiedstypen laat de gemeente de vestiging of uitbreiding toe van activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's?</p> <p>Keuzes kunnen in tekst worden samengevat, maar ervaring leert dat het vullen van een matrix net zulke goede resultaten oplevert. Een combinatie is uiteraard ook mogelijk.</p> <p>Zie bijlage 6 voor een voorbeeld hoe deze vraag overzichtelijk te beantwoorden.</p>
<p>2. Is voor elk gebiedstype aangegeven hoe de gemeente omgaat met toelaten of bestemmen van (zeer/bepert) kwetsbare gebouwen of locaties in het gebied?</p>	<p>In welke gebiedstypen laat de gemeente de vestiging/bestemming toe van (zeer/bepert) kwetsbare gebouwen of locaties?</p> <p>Zoals hierboven: keuzes kunnen in tekst worden samengevat, maar ervaring leert dat het vullen van een matrix net zulke goede resultaten oplevert. Een combinatie is uiteraard ook mogelijk.</p> <p>Zie bijlage 6 voor een voorbeeld hoe deze vraag overzichtelijk te beantwoorden.</p>
<p>3. Hoe gaat de gemeente om met:</p> <ol style="list-style-type: none"> bestaande activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's in daarvoor niet-geschikte gebiedstypen? bestaande (zeer/bepert) kwetsbare gebouwen of locaties in daarvoor niet-geschikte gebiedstypen? 	<p>Zoals hierboven: keuzes kunnen in tekst worden samengevat, maar ervaring leert dat het vullen van een matrix net zulke goede resultaten oplevert. Een combinatie is uiteraard ook mogelijk.</p> <p>Zie bijlage 6 voor een voorbeeld hoe deze vraag overzichtelijk te beantwoorden.</p> <p>Een voorbeeld bij a. is een LPG-tankstation in een woonwijk. Een voorbeeld bij b. is een zorghotel op daarvoor niet langer geschikte locaties, bijvoorbeeld doordat voorgenomen saneringen van risicobronnen nog niet zijn uitgevoerd. De bouwsteen omgevingsveiligheid kan aangeven dat zulke functies uiteindelijk in een 'passend' gebied horen. Hoe wil de gemeente met zulke situaties omgaan? Het risico verkleinen/verwijderen of laten bestaan? Zijn de condities in een eventuele interim-periode duidelijk waaronder dit risico dan toch verantwoord wordt geacht? Het is te adviseren dat de bouwsteen een antwoord geeft op deze vragen. Aspecten die mogelijk een rol spelen voor beide gevallen:</p> <ol style="list-style-type: none"> is de situatie permanent of van tijdelijke aard? hoeveel is de verwachte veiligheidswinst ten

<p><i>Bij dit punt moet worden opgemerkt dat keuzes sterk beïnvloed kunnen worden door 'meekoppelende' belangen van andere sectoren. Denk aan het geval dat het opheffen van het rechts genoemde LPG tankstation ook voordelen zal opleveren van een betere luchtkwaliteit en minder verkeerslawaaï.</i></p>	<p>opzichte van de te maken kosten?</p> <p>iii. hoe luidt het advies van de veiligheidsregio?</p> <p>iv. kan de situatie blijven bestaan op voorwaarde dat het risico niet toeneemt?</p> <p>v. wat is de beleving van de bevolking c.q. de bewoners?</p> <p>vi. welke mogelijkheden heeft de gemeente de facto? (uitsterf beleid, aanscherpen van de vergunning, verplaatsen)</p> <p>vii. welke 'andere' winst dan veiligheid kan de gemeente maken? (zie cursief deel linker kolom)</p>
<p>4. Hoe gaat de gemeente om met (inwaarts en uitwaarts) zoneren van activiteiten met complexe externe veiligheidsrisico's op industrieterreinen?</p>	<p>Op zichzelf zijn industrieterreinen gebieden waarop risicovolle activiteiten worden geclusterd. Toch kan het op die gebieden (of bijvoorbeeld havengebieden) wenselijk zijn om zones aan te brengen die a) specifiek b) misschien c) niet geschikt zijn voor activiteiten met complexe externe veiligheidsrisico's.</p> <p>Daarnaast biedt inwaarts of uitwaarts zoneren een mogelijkheid om ruimtelijk te sturen op het voorkómen van risico's op een kwetsbare omgeving. Voor meer informatie zie http://www.infomil.nl/onderwerpen/hinder-gezondheid/geluid/inhoudelijk-dossier/functies/bedrijven/bedrijven/systematiek/</p>

D. Gebiedsgerichte afwegingskaders voor aandachtsgebieden

Onderwerp / vraag	Toelichting
<p>1. Hoe gaat de gemeente om met</p> <p>a. nieuwe (beperkt/zeer) kwetsbare gebouwen of locaties binnen aandachtsgebieden?</p> <p>b. nieuwe activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's?</p> <p>In beide situaties lopen personen risico's. Bij a. omdat 'kwetsbaarheid' in een aandachtsgebied ontstaat. En bij b. omdat de nieuwe activiteit aandachtsgebieden introduceert.</p>	<p>De gemeente bepaalt welke maatregelen ze in een bepaald aandachtsgebied wil (laten) treffen om deze mensen te beschermen tegen de effecten van een incident met gevaarlijke stoffen.</p> <p>Die keuze voor bepaalde maatregelen en de uitwerking daarvan in de beschermingsstrategie¹⁹ omgevingsveiligheid²⁰ krijgen een plaats in de omgevingsvisie (hoofdlijnen) en het omgevingsplan (uitgewerkt).</p> <p>De term beschermingsstrategie wordt gehanteerd om aan te geven dat bescherming bieden vraagt om een consequente samenhangende benadering bij de</p>

¹⁹ De beschermingsstrategie helpt om invulling te geven aan de in artikel 5.15 BKL opgenomen verplichting om in een omgevingsplan voor beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties binnen een aandachtsgebied rekening te houden met de kans op het overlijden van een groep van tien of meer personen per jaar als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval veroorzaakt door een activiteit.

²⁰ Voor de beschermingsstrategie is op hoofdlijnen aangesloten bij hetgeen daarover in het [Handboek Omgevingsveiligheid van het RIVM](#) is opgenomen.

	<p>inrichting en het gebruik van een gebied.</p> <p>Op basis van de mogelijke gevaren, de bestaande omgeving en de toekomstige ontwikkelingen wordt bepaald welke mogelijkheden er zijn om de in het gebied aanwezige mensen te beschermen. Het vervolgens selecteren, uitwerken en consequent toepassen van beschermende maatregelen vormen samen de beschermingsstrategie. <u>In het kort: in welke gevallen kiest de gemeente voor welke bescherming?</u></p> <p>Het pakket mogelijke maatregelen is breed²¹:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op gewenste locaties passende functies toedelen; niet-passende functies uitsluiten volgens de ambities van onderdelen C.1 en C.2 van deze bijlage. • Liefst buiten aandachtsgebieden programmeren. Indien niet mogelijk dan: • Treffen van veiligheidsvoorzieningen bij de risico-veroorzakende activiteit. • Stedenbouwkundig ontwerp. • Gebouw-intern ontwerp. • Omgevingsmaatregelen. • Dichthedenbeleid. • Verbeteren bestrijdbaarheid. • Verbeteren zelfredzaamheid. • Voorschriften voor gebouwmaatregelen. <p>De bescherming van personen in een aandachtsgebied is altijd maatwerk. Dat maatwerk wordt bepaald door een afwegingskader met per situatie te hanteren criteria. De beschermingsstrategie omgevingsveiligheid is gebaseerd op dit afwegingskader waarin de volgende criteria/vragen zijn opgenomen²²:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ In welke gebiedstype is de ontwikkeling voorzien? ✓ Kan het initiatief buiten aandachtsgebieden plaatsvinden? ✓ Zo nee, kan het plan binnen het aandachtsgebied op maximale afstand van de risicobron worden ontwikkeld? ✓ Welke functie krijgt het gebouw/locatie? ✓ Is sprake van een beperkt kwetsbaar, kwetsbaar
--	---

²¹ Zie bijlage 8 voor een toelichting op de mogelijke maatregelen.

²² Zie bijlage 9 voor een toelichting op de criteria/vragen.

	<p>of zeer kwetsbare gebouw dan wel een beperkt kwetsbare of kwetsbare locatie?</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wat is de aard van het gevaar? ✓ Wat is het te verwachten verloop van het scenario? ✓ Welk handelingsperspectief hebben aanwezigen? <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wat zijn de karakteristieken van de te verwachten personen? ✓ Hoeveel personen moeten naar verwachting worden beschermd? ✓ Hoe lang moeten mensen worden beschermd? ✓ Welke bescherming is reeds aanwezig? ✓ Kan het incident effectief worden bestreden? ✓ Zijn/worden personen geïnformeerd over het mogelijke gevaar en handelingsperspectief? ✓ Weten mensen op tijd wat ze moeten doen? <p>De antwoorden op deze vragen geven aan welke maatregelen nog noodzakelijk zijn. Dat (bestuurlijke) oordeel komt uiteindelijk toe aan de gemeenteraad. Let op: een berekening van het groepsrisico en een toetsing aan de oriënterende waarde is onder de Omgevingswet niet langer verplicht.</p> <p>Belangrijk is verder om zich rekenschap te geven van de 'uitwisselbaarheid' van maatregelen als daarmee een gelijkwaardige bescherming geboden kan worden.</p>
<p>2. Hoe gaat de gemeente om met het treffen van maatregelen aan <u>bestaande</u> (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties in aandachtsgebieden?</p>	<p>De 'Waarborgen van de veiligheid' die het BKL in § 5.1.2 biedt, geldt nieuwe situaties²³. Bestaande situaties hebben die waarborgen (bescherming) dus niet. Toch kan de gemeente ook voor deze situaties een uitspraak doen over het treffen van maatregelen. De gemeente kan daarin op hoofdlijnen als volgt kiezen:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Bestaand situatie voldoet aan planologisch regime, is legaal, dus geen actie. b. Bestaand situatie is legaal, desondanks wil de gemeente bescherming (laten) bieden. In dit geval wordt geadviseerd om het eerder genoemde afwegingskader te gebruiken en het maatregelpakket af te stemmen op de uitkomsten.

²³ De Invoeringswet zorgt voor het overgangsrecht en voor het intrekken of wijzigen van andere wetten op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt. Het overgangsrecht regelt de overgang van de huidige bestaande wet- en regelgeving naar het nieuwe stelsel onder de Omgevingswet. Daarmee is er helderheid over de rechtsgeldigheid van besluiten, zoals omgevingsvergunningen of bestemmingsplannen, die onder het 'oude' recht zijn genomen. Ook regelt het overgangsrecht hoe procedures die onder het 'oude' recht zijn gestart na de inwerkingtreding van de Omgevingswet moeten worden afgehandeld.

--	--

8.6 Bijlage 6 – Matrices voor vastleggen van beleidskeuzes

Voor de onderdelen 5.A, 5.C en 5.D van bijlage 5 kunnen de keuzes in onderstaande matrices worden vastgelegd.

NOTA BENE:

- De in de matrix voor 5.C en 5.D ingevulde teksten zijn **mogelijke alternatieven**. Ze zijn slechts bedoeld om een beeld te geven van de mogelijke keuzes die een gemeente kan maken. De genoemde teksten (maatregelen) zijn niet limitatief. Plus: de teksten zijn bijna alle **illustratieve voorbeelden van ambities**.
 - Zo wordt in tabel 5.C gesteld dat nieuwe kwetsbare gebouwen op een industriegebied niet zijn toegestaan (tenzij zwaarwegend belang). Maar op een ‘gewoon’ industrieterrein mogen die kwetsbare gebouwen er wel komen, op voorwaarde dat ze buiten de 10^{-6} contour blijven.
 - In tabel 5.D wordt gesteld dat nieuwe zeer kwetsbare gebouwen in een aandachtsgebied niet zijn toegestaan. Het gaat hier om een ambitie. Deze gebouwen zijn immers wel toegestaan, zij het onder bepaalde voorwaarden (aanvullende bouwvoorschriften verplicht).

De gemeente moet hier zelf keuzes maken en kan deze eventueel in een matrix vastleggen.

- Voor twee gebiedstypen worden voorbeelden gegeven: woongebieden en industriegebieden. Let op het meervoud: het zijn generieke regels voor één vorm van een bepaald gebiedstype. Zo kan een gemeente meerdere gebieden als woongebied bestempelen of meerdere gebieden als industriegebieden. Uiteraard heeft de gemeente de vrijheid om binnen, bijvoorbeeld het gebiedstype industrie te kiezen voor verschillen: een ‘licht’ industrieterrein vraagt om een andere aanpak dan een ‘zwaar’ industrieterrein.
- Bij industriegebieden gaat het om ‘gewone’ industriegebieden, niet om een (vastgesteld) veiligheidsrisicogebied. Bij een veiligheidsrisicogebied gelden andere eisen: een toets aan het PR 10^{-6} is niet nodig maar de eis van functionele binding geldt wel.

Gebiedstype	Nieuwe activiteiten		Nieuwe kwetsbare functies			Nieuw kwetsbare functies binnen aandachtsgebieden			Bestaande situaties ²⁴	
	Met EV-risico's	Met complexe EV-risico's (bijvoorbeeld BRZO)	Zeer kwetsbare gebouwen	Kwetsbare gebouwen en locaties	Beperkt kwetsbare gebouwen en locaties	Zeer kwetsbare gebouwen	Kwetsbare gebouwen en locaties	Beperkt kwetsbare gebouwen en locaties	Bestaande EV activiteiten met aandachtsgebieden	Bestaande zeer kwetsbare/kwetsbaar/beperkt kwetsbare gebouwen en locaties
Wonen	<p>Nee, tenzij</p> <ul style="list-style-type: none"> • tot milieu-categorie XX (VNG-BMZ) • aandachtsgebied niet over (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen / locaties valt. • plaatsgebonden risicogebieden binnen de inrichtingsgrens of gronden met bestemming verkeer, groen en/of water vallen. • voldaan kan worden aan art. 5.2 BKL 	Niet toegestaan	<p>Ja, mits</p> <ul style="list-style-type: none"> • op grootst mogelijke afstand van risicobronnen (onderbouwen) • buiten aandachtsgebieden tenzij onderzoek aan toont dat dit onvermijdelijk is • voldaan kan worden aan art. 5.2 BKL 	<p>Ja, mits</p> <ul style="list-style-type: none"> • op grootst mogelijke afstand van risicobronnen (onderbouwen) • buiten aandachtsgebieden tenzij onderzoek aan toont dat dit onvermijdelijk is • voldaan kan worden aan art. 5.2 BKL 	<p>Ja, mits</p> <ul style="list-style-type: none"> • op grootst mogelijke afstand van risicobronnen (onderbouwen) • buiten aandachtsgebieden tenzij onderzoek aan toont dat dit onvermijdelijk is • voldaan kan worden aan art. 5.2 BKL 	<p>Nee, tenzij</p> <ul style="list-style-type: none"> • onderzoek aan toont dat buiten aandachtsgebied geen plek is • voldoende bescherming aan personen kan worden geboden (gebruik beschermingsstrategie uit bouwsteen) • NB: <i>gebouwmaatregelen zijn verplicht. Voorschriftengebied moet actief zijn.</i> 	<p>Ja, mits</p> <ul style="list-style-type: none"> • onderzoek aan toont dat buiten aandachtsgebieden geen plek is • voldoende bescherming aan personen kan worden geboden (gebruik beschermingsstrategie uit bouwsteen) 	<p>Ja, mits</p> <ul style="list-style-type: none"> • onderzoek aan toont dat buiten aandachtsgebieden geen plek is • voldoende bescherming aan personen kan worden geboden (gebruik beschermingsstrategie uit bouwsteen) 	<p><i>Alternatieven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • PR 10⁻⁶ en aandachtsgebieden mogen niet toenemen • Voor risicovolle activiteiten geldt uitsterfbeleid²⁵ • Niet actief, maar passief beleid => voorkomen dat zich een niet passende activiteit vestigt; geen actie richting bestaande activiteit. 	<p><i>Alternatieven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Functies ongemoeid laten; worden gerespecteerd.
Bedrijventerreinen	<p>Ja, mits</p> <ul style="list-style-type: none"> • tot milieu-categorie XX (VNG-BMZ) • plaatsgebonden risicogebieden binnen de inrichtingsgrens of gronden met bestemming verkeer, groen en/of water vallen • aandachtsgebied niet valt over woongebied c.q. (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen / locaties – tenzij onderzoek toont dat dit onvermijdelijk is. • voldaan kan worden aan art. 5.2 BKL 	<p>Ja, mits</p> <ul style="list-style-type: none"> • tot milieu-categorie XX (VNG-BMZ) • aandachtsgebied niet valt over woongebied c.q. (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen / locaties – tenzij onderzoek toont dat dit onvermijdelijk is. • voldaan kan worden aan art. 5.2 BKL <p>Plaatsgebonden risicocontour mag buiten inrichtingsgrenzen treden.</p>	Niet toegestaan <i>(let op: dit is een voorbeeld-ambitie)</i>	<p>Nee, tenzij</p> <ul style="list-style-type: none"> • op grootst mogelijk afstand van risicobronnen (onderbouwen) • buiten aandachtsgebieden tenzij onderzoek aan toont dat dit onvermijdelijk is • voldoende bescherming aan personen kan worden geboden (gebruik beschermingsstrategie uit bouwsteen) • voldaan kan worden aan art. 5.2 BKL 	<p>Ja, mits</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwaarwegend belang (bv functioneel gebonden aan activiteit) • op grootst mogelijk afstand van risicobronnen (onderbouwen) • buiten aandachtsgebieden tenzij onderzoek aan toont dat dit onvermijdelijk is • voldoende bescherming aan personen kan worden geboden (gebruik beschermingsstrategie uit bouwsteen) • voldaan kan worden aan art. 5.2 BKL 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet toegestaan <i>(let op: dit is een voorbeeld-ambitie)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet toegestaan <i>(let op: dit is een voorbeeld-ambitie)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet toegestaan <i>(let op: dit is een voorbeeld-ambitie)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Activiteit ongemoeid laten; worden gerespecteerd. 	<p><i>Alternatieven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Voortzetting maatregelen uit eerdere verantwoording GR. Geen nieuwe (BKL) maatregelen. • Maximum gedoogperiode bepalen. • Overleg met bewoners over vertrek gebouw/locatie. • Functie wegbestemmen; onderzoek passender locatie. • Niet actief, maar passief beleid => voorkomen dat zich een niet passende kwetsbare functie vestigt (d.m.v. planregels); geen actie richting bestaande activiteit.

²⁴ Aspecten die mogelijk een rol spelen voor beide onderstaande situaties: 1) is de situatie permanent of van tijdelijke aard? 2) hoeveel is de verwachte veiligheidswinst ten opzichte van de te maken kosten? 3) hoe luidt het advies van de veiligheidsregio? 4) kan de situatie blijven bestaan op voorwaarde dat het risico niet toeneemt? 5) wat is de beleving van de bevolking c.q. de bewoners? 6) welke mogelijkheden heeft de gemeente de facto? (uitsterfbeleid, aanscherpen van de vergunning, verplaatsen) 7) welke 'andere' integrale winst dan veiligheid kan de gemeente maken?

²⁵ Uitsterfbeleid: voor bestaande risicovolle activiteiten geldt dat bij verkleining van de risicovolle activiteit de vergunde (omgevings)vergunning risicoruimte wordt aangepast aan de nieuwe situatie, bij beëindiging van de risicovolle activiteit wordt de vergunde risicoruimte ingetrokken

8.7 Bijlage 7 – Kernwaarden voor een veilige fysieke leefomgeving

De aanstaande Omgevingswet versterkt de balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. Variabelen zijn onder meer leefbaarheid, gezondheid, mobiliteit, werkgelegenheid, duurzaamheid, financiën én veiligheid. De volgende zes kernwaarden²⁶ vormen input voor de omgevingskwaliteit ‘veilige fysieke leefomgeving’:

1. Samen werken aan een veiligere leefomgeving

Initiatiefnemers van nieuwe ontwikkelingen, maatschappelijke organisaties, gemeenten en andere overheden streven samen naar een veilige(re) leefomgeving. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het werkt het beste wanneer een initiatiefnemer of de gemeente al in een vroeg stadium nadenkt over veiligheid. In de omgevingsvisie kan de gemeente vastleggen hoe deze samenwerking het beste vorm krijgt.

2. Afstand tot risico's vergroot de veiligheid

Met risico's worden bijvoorbeeld bedoeld: droog bos, hoog water, een bedrijf dat werkt met gevaarlijke stoffen of het vervoer daarvan. Als bij zo'n risicobron een calamiteit plaatsvindt, kan dat grote gevolgen voor en effecten op de omgeving en haar bewoners hebben. Bij een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling is het daarom van belang te kijken naar de omgeving en de risico's die zich in de buurt bevinden. Om het aantal slachtoffers te verlagen is het te adviseren om grote groepen mensen of mensen die zichzelf niet kunnen redden bij een noodgeval (jonge kinderen, gehandicapten, zorgbehoevenden) op afstand van een risicobron hebben. Zij hebben dan meer tijd om in veiligheid gebracht te worden.

3. Bebouwing en omgeving bieden bescherming

Incidenten zijn niet uit te sluiten, ongeacht de voorzorgsmaatregelen. Mensen in de omgeving van een incident moeten de mogelijkheid hebben om te vluchten, te schuilen of nadelige effecten moeten worden vertraagd. Door bewust na te denken over de manier van bouwen, type en inrichting van gebouwen, kunnen mensen beschermd worden tegen de gevolgen van bijvoorbeeld: rookwolken bij brand, explosies, de verspreiding van giftige gassen, of uitval van nutsvoorzieningen.

4. Gebouwen en gebieden zijn snel en veilig te verlaten

Als bebouwing en de omgeving onvoldoende bescherming bieden bij incidenten, voorkomt een veilige ontvluchting (evacuatie) verdere slachtoffers. Goede vluchtroutes vergroten de zelfredzaamheid van mensen in het gebied. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen is het goed vooraf een analyse van de risico's te maken. Op basis hiervan kunnen de gebouwen en ontsluitingswegen zo ontworpen worden dat mensen veilig en snel naar een veilige omgeving kunnen vluchten.

5. De omgeving maakt snel en effectief optreden van hulpdiensten mogelijk

Bij deze kernwaarde gaat het om 3 aspecten:

- Hulpverleners kunnen het snelst optreden als ze goed bij een incident kunnen komen. Een goed doordachte bereikbaarheid en aanrijdroutes van gebieden, gebouwen, bedrijven en evenemententerreinen zijn daarom belangrijk.

²⁶ Deze kernwaarden geven een goede invulling van de gemeentelijke opgave in artikel 5.2 BKL (veiligheidsrisico's van branden, rampen en crises)

- Voor een effectief optreden van hulpverleners is het van belang om te weten wat ze aan kunnen treffen. Wonen of verblijven er minder-zelfredzame mensen? En welke risico's zijn er (in de omgeving)? Actuele informatie over deze zaken moet toegankelijk zijn voor hulpdiensten.
- Wanneer voldoende bluswater voorhanden is, kan de brandweer snel en efficiënt optreden. Dit beperkt de gevolgen voor de omgeving en haar bewoners. Er is dan een snellere terugkeer naar de 'normale' situatie mogelijk. Ook de opvang van (vervuild) bluswater is belangrijk om het milieu zo min mogelijk te schaden.

6. Iedereen is bekend met de risico's en weet hoe te handelen als het mis gaat

Een samenleving heeft altijd te maken met risico's. Communicatie over risico's zelf en de voorbereiding erop, draagt bij aan de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van bewoners. Het uiteindelijke doel is dat iedereen die in een gemeente verblijft weet welke risico's er zijn, hoe ze zich kunnen voorbereiden en wat ze kunnen doen in het geval van crisissituaties. Daar hoort ook kennis van de inrichting van de omgeving en van de mogelijkheden om te handelen bij. Hierdoor stijgt het veiligheidsbewustzijn van mensen en is het handelingsperspectief bekend.

Ten aanzien van deze generieke kernwaarden geldt dat de specifieke invulling van bovenstaande punten in aandachtsgebieden per ontwikkeling nader moeten worden beschouwd en ingevuld.

8.8 Bijlage 8 – Maatregelen beschermingsstrategie

MAATREGELEN BESCHERMINGSSTRATEGIE

Voor de bescherming van personen in aandachtsgebieden is het bevoegd gezag verplicht om in het omgevingsplan rekening te houden met de bescherming van (zeer/bepert) kwetsbare gebouwen en locaties tegen het overlijden van een groep van tien of meer personen per jaar als een rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval veroorzaakt door een activiteit, zo stelt art. 5.15 BKL²⁷.

Met één of meerdere maatregelen kunnen personen in aandachtsgebieden worden beschermd. Deze zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

Maatregel	Toelichting
1. Op gewenste locaties passende functies toedelen; niet-passende functies uitsluiten volgens de gebiedsgerichte ambities; zie bijlage 6.	Ruimtelijke scheiding van (zeer/bepert) kwetsbare gebouwen / locaties begint op gebiedsniveau.
2. Ontwikkelingen liefst buiten aandachtsgebieden programmeren. Indien niet mogelijk dan een keuze uit a. t/m h. onderstaand.	Door ruimtelijke ontwikkelingen buiten aandachtsgebieden te programmeren wordt direct voldaan aan de opdracht van artikel 5.15 BKL.
a. Treffen van veiligheidsvoorzieningen bij de risico-veroorzakende activiteit	Hoewel vergunninghouders verkregen rechten hebben loont het de inspanning om te overleggen over de haalbaarheid van maatregelen aan de risicobron. Voorbeelden voor LPG zijn venstertijden, maximalisering opslag of doorzet.
b. Stedenbouwkundig ontwerp	Het in een vroeg stadium meenemen van aspecten van omgevingsveiligheid als ontwerpvariabelen draagt bij aan anderszins niet (meer) te treffen maatregelen. Voorbeelden zijn hoogte, situering, plek voor nooduitgangen van gebouwen.
c. Gebouw-intern ontwerp	Het handelingsperspectief van personen in gebouwen/locaties in aandachtsgebieden kan zijn: vluchten, dekking zoeken of schuilen. Bij het gebouw-intern ontwerp kan hierop worden ingespeeld. Voor situering van verkeers- en verblijfsruimten (afzijdig van de bron) is deze fase een geëigend moment.
d. Omgevingsmaatregelen	Hiermee wordt bedoeld op maatregelen in de openbare ruimte tussen de risicobron en de gebouwen/locaties. Voorbeelden van deze omgevingsmaatregelen zijn: aarden wal, opvangkorven voor brandbare vloeistoffen, rioolmaatregelen, obstakelvrije vluchtwegen.

²⁷ Dit geldt ook voor het afgeven van een omgevingsvergunning inzake een milieubelastende activiteit met externe veiligheidsrisico's: art. 8.12 lid 3 sub c BKL.

e. Dichthedenbeleid	Een krachtige maatregel is het zodanig toekennen van functies aan locaties in het aandachtsgebied dat de hoogste bevolkingsdichtheid zo ver mogelijk van de risicobron wordt bestemd. Een voorbeeld volgorde voor persoons gerelateerde functies: kantoren => woningen => scholen.
f. Verbeteren bestrijdbaarheid	Goede voorzieningen voor de hulpdiensten dragen bij aan beheersing van een calamiteit. Voorbeelden zijn: geborgde opstelplaatsen en tweezijdige calamiteitenroute, afdoende blusvoorzieningen en opkomsttijden binnen de zorgnorm. Deze aspecten komen ook aan bod in het beleidsplan van de Veiligheidsregio.
g. Verbeteren zelfredzaamheid (risico- en crisiscommunicatie).	Wie weet welk gevaar er dreigt en wat hij/zij moet doen als een calamiteit dreigt of plaatsvindt kan beter voor zichzelf en anderen zorgen. Actieve risicocommunicatie en effectieve alarmering zijn daarvoor de geëigende middelen.
h. Voorschriften voor gebouwmaatregelen (brandwerendheid, glas); voorschriftengebied vaststellen.	Indien gewenst kan het bevoegd gezag in brand- en explosieaandachtsgebieden voorschriften op gebouwniveau verplicht verklaren ²⁸ . Daarvoor moeten binnen de genoemde aandachtsgebieden de voorschriftengebieden in het omgevingsplan worden vastgesteld. Voorschriften voor omgevingsveiligheid staan in het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (§ 4.2.14). Voor nieuwe bouwwerken in een gifwolkaandachtsgebied gelden altijd eisen over ventilatie (zie BBL, artikel 4.124, lid 4).

²⁸ Gebouwvoorschriften zijn altijd verplicht voor zeer kwetsbare gebouwen in alle aandachtgebieden. En voor (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen/locaties in brandaandachtsgebieden langs Basisnetroutes.

8.9 Bijlage 9 – Criteria afwegingskader beschermingsstrategie

CRITERIA AFWEGINGSKADER BESCHERMINGSSTRATEGIE

De bescherming van personen in een aandachtsgebied²⁹ door het treffen van één of meer van de bovengenoemde maatregelen (bijlage 8) valt onder maatwerk, omdat voor de specifieke situatie gekeken wordt welke maatregelen nodig zijn. Om dit maatwerk te kunnen leveren zijn onderstaande afwegingskaders opgesteld. Eén voor nieuwe (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties binnen aandachtsgebieden en één voor nieuwe activiteiten met externe veiligheidsrisico's die aandachtsgebieden in het gebied introduceren. De antwoorden op de onderstaande vragen leveren de informatie op waarmee de gemeente kan bepalen welke (eventuele aanvullende) beschermingsmaatregelen getroffen moeten worden³⁰.

A. Afwegingskader beschermingsstrategie voor nieuwe (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties binnen aandachtsgebieden.

criterium	Toelichting
1. In welk gebiedstype is de ontwikkeling voorzien?	In hoofdstuk 5 zijn per gebiedstype uitspraken gedaan over de wenselijkheid van ontwikkelingen in gebiedstypen. De ontwikkeling zou daarmee in overeenstemming moeten zijn.
2. Kan het initiatief buiten aandachtsgebieden plaatsvinden?	Als de ontwikkeling buiten aandachtsgebieden kan plaatsvinden is voldaan aan de opgave van artikel 5.15 BKL. Let wel: artikel 5.2 BKL blijft onverkort van kracht.
3. Zo nee, kan het plan binnen het aandachtsgebied op maximale afstand van de risicobron worden ontwikkeld?	Over het algemeen geldt: hoe verder weg men van het gevaar is, des te veiliger men is.
4. Welke functie krijgt het gebouw of locatie?	Voorbeelden: onderwijsfunctie, woonfunctie, maatschappelijke functie, bedrijvigheidsfunctie, etc. In hoofdstuk 5 zijn per gebiedstype uitspraken gedaan over de wenselijkheid van bepaalde functies in gebiedstypen. De geprojecteerde functie zou daarmee in overeenstemming moeten zijn.
5. Is sprake van een beperkt kwetsbaar, kwetsbaar of zeer kwetsbaar gebouw, dan wel een beperkt kwetsbare of kwetsbare locatie?	Als sprake is van een zeer kwetsbaar gebouw zijn gebouwmaatregelen verplicht ³¹ .
6. Wat is de aard van het gevaar?	De effecten van calamiteiten met gevaarlijke stoffen worden verdeeld in drie scenario's: brand, explosie, gifwolk of een combinatie.
7. Wat is het te verwachten verloop van het scenario?	Een langzaam verloop van een scenario geeft mensen meer tijd om te vluchten/evacuatie. Een snel verloop kan wijzen op de noodzaak van schuilen/dekking

²⁹ in geval van a) nieuwe (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties binnen aandachtsgebieden, en b) nieuwe activiteiten met externe veiligheidsrisico's die aandachtsgebieden in het gebied introduceren.

³⁰ Let op: toetsing aan de oriënterende waarde van het groepsrisico vervalt onder Omgevingswet. Het staat gemeenten vrij om zelf nog te rekenen met de bestaande rekenmodellen (Safeti, RBMII, CAROLA), die door de overheid actueel gehouden zullen worden.

³¹ tenzij aangetoond wordt dat andere maatregelen (bron, omgeving) gelijkwaardige bescherming bieden.

	zoeken.
8. Welk handelingsperspectief hebben de aanwezigen?	De aard van het gevaar en het verloop van het scenario zijn belangrijk voor het handelingsperspectief van personen: dekking zoeken/schuilen of vluchten (inclusief ontruimen en evacueren).
9. Wat zijn de karakteristieken van de te verwachten personen?	Denk aan: leeftijd, mobiliteit, wakker of niet, bekend met risico's en handelingsperspectief, bekend met omgeving, bekend met vluchtwegen, rampenoefeningen gedaan, NL-Alert geactiveerd, etc.
10. Hoeveel personen moeten naar verwachting worden beschermd?	Deze vraag is van belang voor het bepalen van de 'capaciteit' van de maatregel: 500 mensen vragen om meer schuil- en vluchtcapaciteit dan 50 mensen.
11. Hoe lang moeten de personen worden beschermd?	Keuze van maatregelen moet rekening houden met het antwoord op deze vraag. Hoe lang moeten mensen veilig kunnen schuilen of dekking zoeken? En hoe lang kan men nog veilig vluchten ³² ?
12. Welke bescherming is reeds aanwezig?	In het verleden kunnen al besluiten zijn genomen over bescherming tegen gevaren van andere activiteiten. Denk aan vergunningvoorschriften voor bijvoorbeeld een LPG-tankstation: passende venstertijden, tankwagen is BR, maximering doorzet. Ook is het mogelijk dat de bestaande openbare ruimte bescherming biedt: de aanwezigheid van voldoende vluchtroutes of dekkings- en schuilmogelijkheden, een bestaande wal, een tussenliggend gebouw dat afschermt, etc.
13. Kan het incident effectief worden bestreden?	Denk aan o.a. bereikbaarheid, bluswater, opstelplaats, opkomsttijd. Dit aspect ligt bij de Veiligheidsregio. Denk aan de relatie met het Beleidsplan van de Veiligheidsregio.
14. Zijn/worden personen geïnformeerd over het mogelijke gevaar en handelingsperspectief?	Het gaat hier over risicocommunicatie. Hoe gaat te gemeente werk? Actief, passief? Wijzen op de Risicokaart? Of actief maatwerk?
15. Weten personen op tijd wat zij moeten doen?	Hoe snel kunnen personen die een risico lopen worden gealarmeerd? Gebruikt men de alarmering door WAS-masten, of door berichten via het netwerk van NL-Alert? Of anders?

B. Afwegingskader beschermingsstrategie voor nieuwe activiteiten met externe veiligheidsrisico's die aandachtsgebieden in het gebied introduceren³³.

criterium

Toelichting

³² Een Bleve-Resistant LPG-tankwagen geeft relatief veel vluchttijd in geval van een 'warme' Bleve. En kan daarmee de noodzaak voor andere maatregelen overbodig maken.

³³ Nota bene: bij het introduceren van nieuwe activiteiten met externe veiligheidsrisico's in gebieden gelden de eisen omtrent het Plaatsgebonden Risico (PR) en de bescherming in aandachtsgebieden onverkort.

1. In welk gebiedstype is de ontwikkeling voorzien?	In hoofdstuk 5 zijn per gebiedstype uitspraken gedaan over de wenselijkheid van ontwikkelingen in gebiedstypen. De ontwikkeling zou daarmee in overeenstemming moeten zijn.
2. Wat is de aard van de nieuwe activiteit met (complexe) externe veiligheidsrisico's?	Zie bijlage VII, BKL.
3. Hoe groot is/zijn de bijbehorende aandachtsgebied(en)?	Zie bijlage VII, BKL.
4. Is het mogelijk om het aandachtsgebied niet over (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen/locaties te laten vallen?	Als de ontwikkeling (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen/locaties buiten aandachtsgebieden kan houden is voldaan aan de opgave van artikel 5.15 BKL. Anders dienen beschermende maatregelen te worden getroffen. Let wel: artikel 5.2 BKL blijft onverkort van kracht.
3. Zo nee, is een variant van de ontwikkeling mogelijk om zo min mogelijk (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen/locaties in het aandachtsgebied te brengen?	Hoe minder mensen aan het gevaar worden blootgesteld, des te veiliger de ontwikkeling.
4. Is de gemeente bevoegd gezag voor vergunningverlening?	Zo nee, zie dan paragraaf 5.2.
Zie verder vraag 6 e.v. van het afwegingskader voor nieuwe (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties binnen aandachtsgebieden.	